

Slutrapport FAMN

2018-12-31 TILL 2021-08-31

Publicerad av Folkbildningsrådet och
delfinansierad av Europeiska socialfonden

REDAKTION: Lena Östlund, projektledare
och Ulf Wallin, Senior Advisor

OMSLAGSILLUSTRATION: Emma Hanquist

LAYOUT: Pasadena Studio

TRYCKERI: Billes Tryckeri, 2021

ISBN: 978-91-88692-80-1

www.folkbildningsradet.se

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning	7
1 Projektidé och förväntade resultat	9
ESFs utlysning	9
Projektets mål och delmål	10
Förväntade resultat	11
Oförutsedda resultat	12
Ekonomi	13
Horisontella principer	13
Strukturella utmaningar	14
2 Arbetsätt	17
Projektorganisation	17
Genomförande	18
Modell för metodutveckling	20
Samverkansmodell – att arbeta med rekrytering och etablering	35
Horisontella principer	47
3 Projektets resultat, mål och indikatorer	49
Resultatmål och exempel på indikatorer på individnivå	49
Samlad bedömning på individnivå	49
Resultatmål och exempel på indikatorer på verksamhetsnivå	51
Samlad bedömning på verksamhetsnivå	52
Samlad bedömning av FAMN och dess långsiktiga effekter och hållbarhet	53
Slutsatser om FAMN-projektet	56
4 Kommunikation, spridning och påverkansarbete	59
Kommunikationsplan	59
Nationell spridning	59
Lokal och regional spridning	60
Horisontella principer	62
5 Uppföljning och utvärdering	63
Uppföljning	63
Utvärdering	65

6 Användande av resultat	67
Implementering ur ett nationellt perspektiv	67
Utvärdering på lång sikt	68
Implementering ur ett lokalt och regionalt perspektiv	69
7 Kommentarer och tips	71
Framgångsfaktorer i projektet	71
Utmaningar i projektet	72
Förslag till nya ESF – projekt	72
Bilaga 1: FAMNs dokumentationsinstruktion vid kontinuerlig utveckling	75
Bilaga 2: Uppföljningssystem FAMN	79

Förord

”Vad är det vi gör när vi gör det?” Den frågan har vi många gånger ställt oss i ESF projektet FAMN (*Folkhögskola som arena för metodutveckling med nyanlända*). Slutrapporten försöker ge svar på frågan ”Vad är det vi gör?” på folkhögskolan när vi möter nya målgrupper och i detta fall unga nyanlända. Under resans gång har vi märkt att det inte bara rör sig om unga nyanlända utan också andra utrikes födda som har samma behov. Detta har i projektet lett oss vidare att också tala om en ”modell för metodutveckling” – helt enkelt hur kan vi arbeta och organisera oss på folkhögskolan för att möta nya målgrupper?

Vi hoppas den här slutrapporten till Europeiska socialfonden, vår utvärderare VETA Advisor AB:s rapport samt vår metodbok ska ge dig tankar, idéer och inspiration hur man arbetar med nya målgrupper och hur man kan få igång ett pedagogiskt utvecklingsarbete på vetenskaplig grund på folkhögskolan. Det är en viktig uppgift för hela skolan - styrelser, rektorer, lärare, annan personal och deltagare. Det märktes tydligt under de fem terminer (2019–2021) vi arbetade med projektet att det som utvecklades i projektet också spred sig till andra på skolorna som inte deltog i projektet.

Lite förenklat kan man säga att vi arbetat utifrån två linjer när det gäller att beskriva hur vi arbetat didaktiskt på skolorna. En som tar sin utgångspunkt i ett utvecklings-/kvalitetshjul där vi dokumenterat utifrån frågeställningarna Var är vi? Vart ska vi? Hur gör vi? och Hur blev det? Och den andra som utgår från berättelser som lyfter och synliggör vårt sätt att arbeta utifrån det som är unikt och speciellt för folkhögskolan. Vi är tacksamma för att Ruhi Tyson, forskare från Stockholms universitet, har öppnat berättelsernas värld och dess styrka för oss.

I den här rapporten har vi utförligt beskrivit arbetet med att rekrytera unga nyanlända till folkhögskolan och vårt arbete med att etablera dem i vidare studier, praktik och arbete.

Vi har i projektet arbetat med en kontinuerlig och lärande utvärdering som inneburit att vi efterhand kunnat styra om det som inte fungerat så bra och därmed arbetat på ett agilt sätt. Ett stort tack till Niga Hamasor från VETA Advisor AB för stöd i detta.

Vilka är då vi? Folkbildningsrådet på nationell nivå som ägare till projektet som utgjort projektledning med delprojekt på Eslövs, Hagabergs, Strömbäcks, Dalslands och Marieborgs folkhögskolor på regional och lokal nivå. Totalt ett 40-tal projektledare, delprojektledare, lärare, rektorer, SYVare och stödpersoner och inte minst 222 deltagare.

Ett stort tack till alla och till Lena Svensson, lärare på Ölands folkhögskola, som med varlig hand redigerat våra texter.

Vi hoppas att den här rapporten ska inspirera till att utveckla folkhögskolans och folkbildningens förmåga att möta nya målgrupper. Det är naturligtvis också så att vi försökt fånga och beskriva folkhögskolans arbetssätt samtidigt som vi utvecklat den. Eller ”Vad är det vi gör när vi gör det?”

Sammanfattning

FAMN står för *folkhögskola som arena för metodutveckling med nyanlända*. Det främsta syftet med ESF projektet FAMN var att ta fram, kvalitetssäkra och sprida modeller och metoder för att unga nyanlända i större utsträckning skulle kunna fullfölja behörighetsgivande studier på folkhögskola.

FAMN genomfördes med stöd av ESF-rådet under åren 2019–2021. Folkbildningsrådet var projektägare och projektet genomfördes med delprojekt på Eslövs, Hagabergs, Strömbäcks, Dalslands och Marieborgs folkhögskolor. Projektet bedrevs som ett så kallat flernivåprojekt med ett nationellt, regionalt och lokalt perspektiv.

FAMN-projektet arbetade med att utveckla kopplingen mellan språkinstruktionen inom gymnasieskolan och allmän kurs på folkhögskola. Fokus låg på att utveckla folkhögskolans pedagogik gentemot målgruppen, men också att belysa de förutsättningar som finns för att nyanlända deltagare i större utsträckning ska upptäcka folkhögskola som utbildningsalternativ.

Projektet arbetade med följande fyra målområden:

- Att **rekrytera** unga nyanlända
- Att **inkludera** unga nyanlända i folkhögskolans kurser och då främst allmän kurs
- Att **etablera** unga nyanlända i vidare studier eller i arbete
- Att **sprida** information om projektets resultat till folkhögskolor och övriga intressenter i samhället

Resultat i projektet FAMN

Projektet har tagit fram ett 100-tal metoder med hjälp av en beprövad kvalitetsmodell och berättelser tillsammans med 222 deltagare och ett 30-tal lärare. Som exempel kan nämnas språkutvecklande arbetsmetoder och en digitaliserad individuell studieplan för alla deltagare. Folkhögskolans särart har synliggjorts genom att metoderna har kompletterats med berättelser från deltagare och lärare. Ruhi Tyson doktor i pedagogik från Stockholms universitet medverkade i projektet för att inspirera och vägleda oss i arbetet med att ta fram dessa berättelser. Ruhi Tyson menar att berättelserna konkretiserar och synliggör metoder och, inte minst praktiken som helhet, särskilt de bildningsprocesser som utspelar sig i den. Och varför just berättelsen? – Bildning är en biografisk process och biografier beskrivs bäst i berättelseform, konstaterar Ruhi.

Delprojekten har också utvecklat yrkeskurser för att underlätta unga nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Exempel är fastighetsskötartutbildningar och vårdutbildningar.

Lärande utvärdering

Projektet utvärderades av VETA Advisor AB som förutom mer traditionell utvärdering arbetade med lärande sådan. Det betyder att resultaten analyserades kontinuerligt och där-

efter gjordes återkoppling till delprojekten vid gemensamma lärseminarier. Delprojekten har även besökt varandra för kollegialt utbyte och lärande.

Horisontella principer

Projektets strategi har varit att integrera arbetet med de horisontella principerna på ett naturligt sätt i vardagen. Avsikten var att dessa frågor inte skulle bli sidoordnade och bara synas i enskilda föreläsningsmoment eller formella dokument. I stället har arbetet i projektets alla delar tagit principerna i beaktande – i valet av aktiviteter, möten, bedömningar, gruppammansättningar, stöd med mera.

Modell för metodutveckling

Under projektets gång utvecklades en modell för metodutveckling som kan användas även för andra målgrupper än unga nyanlända. De viktigaste komponenterna i denna modell för metodutveckling är att arbeta med en förändringsteori, kollegialt lärande och dokumentation i form av kvalitetshjul samt med berättelser. Modellen vilar på vetenskaplig grund och FAMNs beprövade erfarenhet.

Samråd med nationella intressenter

Projektet har haft kontinuerligt samråd med ESF projektet IMprove som bedrevs av SKR. IMprove vänder sig också till unga nyanlända. I FAMNprojektets referensgrupp deltog Skolverket, DUA (Delegationen för unga och nyanlända till arbete), Arbetsförmedlingen, Myndighet för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Sveriges kommuner och regioner (SKR), Lärarförbundet folkhögskola och Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO) samt Offentligägda folkhögskolors intresseorganisation (OFI).

Rapporter och metodbok

Projektets resultat har samlats i en metodbok, Utrikes födda på folkhögskola – metoder och berättelser, främst avsedd för lärare, en slutrapport till ESF-rådet och en utvärderingsrapport av VETA Advisor AB. Projektet avslutades i augusti 2021 och metodbok, utvärdering och slutrapport finns tillgängligt på Folkbildningsrådets webbplats från och med årsskiftet 2021/22.

1. Projektidé och förväntade resultat

ESFs utlysning

ESFs utlysning 2018 för ett nationellt genomförandeprojekt byggde på ett förslag i slutbetänkandet av Samordnaren för unga som varken arbetar eller studerar ”Vårt gemensamma ansvar - för unga som varken arbetar eller studerar (SOU 2018:11). Projekt som sökte skulle prova, utveckla eller förstärka åtgärder i den del där samordnaren föreslår ”projekt för övergångar från språkintröduktion”. Man kunde också utgå från unga inom etableringsprogrammet.

I utlysningen angavs följande premisser:

- Projekt skulle bedrivas av en eller flera nationella aktörer.
- Primär målgrupp var unga (15–24 år) med uppehållstillstånd som anlänt till Sverige under senare år.
- Aktiviteterna skulle fokusera på strukturella utmaningar och långsiktig metodutveckling.
- Verksamheten skulle bygga på tydliga modell- och/eller metodval som i förväg formats och valts ut av projektägaren utifrån befintlig kunskap och därefter provas lokalt.
- Särskilda resurser skulle avsättas för utvärdering.
- Projektet skulle riggas så att arbetsmodellerna kunde spridas till andra skolor.

Överväganden för att lämna in ansökan

Folkbildningsrådet beslutade att lämna in en ansökan med grund i att folkhögskolorna under senare år tagit emot allt fler utrikes födda och att ett metodprojekt skulle stärka folkhögskolorna i deras arbete med att rekrytera, integrera och etablera nyanlända unga. En viktig faktor var också att folkhögskolorna har betydande erfarenheter att arbeta med Studiemotiverande folkhögskolekurser (SMF) och Etableringskurs. Båda insatserna har utvärderats i två rapporter: ”Studiemotiverande folkhögskolekurs” samt ”Etableringskurs på folkhögskola-perspektiv på folkbildning som arbetsmarknadsåtgärd”. Kurserna bygger på ett samarbete mellan folkhögskolorna och Arbetsförmedlingen som anvisar deltagare till skolan. Etableringskursen är på sex månader och vänder sig till nyanlända och rapporten pekar på två områden för folkhögskolorna att arbeta vidare med; förmågan att arbeta med nyanlända samt möjligheter att integrera nya uppdrag med befintlig verksamhet. Detta rimmar väl med vad som ska utföras i projektet FAMN. När det gäller SMF så är de flesta deltagarna ungdomar under 25 år med en tendens att det kommer allt fler utrikes födda. Kursen är på 13 veckor och 40 procent av deltagarna studerar sedan vidare på allmän kurs.

Deltagarna lyfter bland annat fram att det är folkhögskolemiljön och att man känner sig trygg med lärarna som gör att de vuxit som människor, fått ta plats, kunnat ställa frågor och diskutera. Flera av de intervjuade deltagarna i rapporten menar att man äntligen hittat en studieform som fungerar. Problemet med dessa kurser är att kontakten mellan folkhögskolorna och Arbetsförmedlingen skiftar från svagt utvecklat till ett väl fungerande samarbete. En orsak är att folkhögskolan som studieform inte är känd bland arbetsförmedlare samt utbyte av personal på förmedlingarna. Att förbättra samarbetet med Arbetsförmedlingen var också en drivande kraft att engagera sig i ett ESF projekt.

En annan faktor var att flera folkhögskolor i landet, med början 2012, hade deltagit i projektet Folkhögskolespåret. Projektet vände sig till ensamkommande ungdomar så att de kunde kombinera studier och boende på en folkhögskola. Detta var ett alternativ till boende på ett HVB-hem och studier på språkinstruktionen. Projektet som startade som ett regionalt skånskt projekt med Trelleborgs och senare Malmö kommun som projektägare skaldes till sist upp till ett nationellt projekt. Finansiering skedde genom länsstyrelsernas så kallade §37 och §37A- medel som ska stötta projekt som underlättar integrationen. Erfarenheterna från detta projekt togs tillvara i ansökan. Det handlade om att de ensamkommande behövde utveckla sin svenska och komplettera sina studier i andra ämnen. Vidare behövde målgruppen extra stöd, i förhållande till andra deltagare på folkhögskolan, både i studier och att bygga upp kontakter med att komma in i förenings- och idrottsaktiviteter. Dessutom fanns det stora behov av att förklara och hjälpa ungdomarna i kontakterna med det svenska samhället. Det är två folkhögskolor, Eslövs och Strömbäcks folkhögskola, bland de sex som valdes ut att delta i FAMN-projektet som har erfarenhet från Folkhögskolespåret.

Projektets mål och delmål

Det övergripande målet för projektet var att utarbeta, kvalitetssäkra och sprida modeller och metoder för att stärka möjligheten för unga 15–24 år att fullfölja sina studier på folkhögskola.

Delmålen var:

- Att utveckla modeller och metoder för att **rekrytera** unga nyanlända till folkhögskola
- Att utveckla modeller och metoder för att **inkludera** unga nyanlända i behörighetsgivande studier på folkhögskola
- Att utveckla modeller och metoder för att unga nyanlända deltagare på folkhögskola ska **etableras** vidare i studier eller på arbetsmarknaden
- Att resultaten ska spridas till övriga folkhögskolor och utbildningsanordnare främst i de regioner där delprojekten verkar men också på nationell nivå

I ansökan angavs följande utgångspunkter för arbetet i projektet:

- Integrerad undervisning och gemensamma aktiviteter
- Fortbildning av personal

- Extra stöd i svenska bland annat genom språkutvecklande arbetsmetoder
- Praktikinslag i undervisningen
- Deltagarstyrt upplägg av undervisningen genom individuella studieplaner (ISP)

Målgrupp

Målgruppen för projektet var unga 15–24 år som anlänt till Sverige under senare år. Vi gjorde en mer specificerad beskrivning av målgruppen i projektet enligt följande:

- Ungdomar som anlänt till Sverige under senare år som studerar på språkintröduktion och inte förväntas klara av att antas till ett nationellt program och som därmed behöver en alternativ studieväg.
- Unga vuxna som anlänt till Sverige under senare år som på grund av ålder inte kan delta i språkintröduktionen eller har påbörjat studier inom den kommunala vuxenutbildningen men har svårt att uppnå resultat för att nå en gymnasiebehörighet.
- Unga vuxna inom etableringsprogrammet.
- Unga vuxna som anlänt till Sverige under senare år som inte befinner sig i någon aktivitet eller är mellan aktiviteter.

Utlysningen av projektet gjordes i ljuset av den stora mängden ensamkommande som kom till Sverige under främst 2015 då cirka 35 400 sökte asyl att jämföras med 2020 med cirka 500 asylsökande. De ensamkommande kom främst från Afghanistan men också från Syrien, Somalia, Eritrea, Marocko, Iran och Irak. Majoriteten var pojkar 69 procent. Bland de ensamkommande var det en stor del som hade kort skolbakgrund i regel koranskola under tre till fem år. Detta ställde stora krav på det svenska skolsystemet och efter en tid visade det sig att flera av de ensamkommande ”fastnade” i språkintröduktionen och kom inte in på ett gymnasieprogram. Till sist blev flera för gamla och skrevs ut från språkintröduktionen. En viktig del i projektet FAMN har varit att ge deltagare på gymnasiernas språkintröduktion en alternativ studieväg. När ansökan gjordes 2018 fanns 22 800 deltagare inskrivna på språkintröduktionen och under projektets sista år 10 800.

Förväntade resultat

Rekrytering

Att målgruppen på språkintröduktionen minskat har inte påverkat projektet i någon större utsträckning. Däremot har den Nya gymnasielagen (NGL) skapat problem. Delprojekten har fått vägleda inskrivna deltagare i projektet att välja bort folkhögskolan till förmån för den kommunala vuxenutbildningen för att deltagarna skulle nå ett arbete så fort som möjligt. Hade lagen inte begränsats till studier enbart på gymnasienivå på folkhögskola för dem som omfattades av NGL skulle vi troligtvis haft betydligt fler deltagare. Våra deltagare med kort skolbakgrund hade behov av att studera på grundskolenivå.

När det gällde deltagarnas ålder fick projektet, efter ansökan att få arbeta med deltagare upp till och med 29 år, rätt att behålla redan rekryterade deltagare kvar i projektet till

och med att de uppnått 29 års ålder, men inte utöka åldern vid antagning. Detta gjorde att några delprojekt fick säga nej till främst kvinnor.¹

Arbetsförmedlingens omorganisation har delvis påverkat projektets resultat. De nätverk som skulle byggas upp lokalt mellan arbetsförmedlingar, kommuner och andra aktörer (till exempel folkhögskolor och civila organisationer) inom ramen för de så kallade DUA överenskommelserna blev på de flesta håll inte fullt genomförda eller så skedde ibland samarbetet enbart mellan Arbetsförmedling och kommun.

Folkhögskolorna har som ett stöd för sin rekrytering arbetat med en samverkansplattform med syftet att vidga sin rekryteringsbas och finna en modell för rekrytering.

Trots hindren nådde projektet målsättningen när det gäller antal rekryterade deltagare. Projektet har rekryterat 222 unika deltagare varav 163 var män och 59 kvinnor. Målet var 210 unika deltagare varav 145 män och 65 kvinnor.

Inkludering och etablering

Delprojekten har tagit fram cirka 100 kvalitetssäkrade pedagogiska metoder och berättelser inom områdena individuell studieplan, folkhögskola som utbildningsform, stöd för bättre struktur i studier, studieteknik, språkutvecklande arbete, ämnesstudier, hälsa och horisontella principer. Metoderna och berättelserna har samlats i en metodbok Utrikes födda på folkhögskola – Metoder och berättelser.

Ytterligare resultat har varit det kollegiala lärandet och erfarenhetsutbytet mellan delprojekten men också inom respektive skola. Vidare har delprojekten utvecklat och startat utbildningar för fastighetsskötare och undersköterskor.

Resultat på individ och verksamhetsnivå med utgångspunkt i utvärderingskriterierna redovisas närmare under kapitel 3.

Oförutsedda resultat

När projektet utvecklade en arbetsprocess för att ta fram kvalitetssäkrade metoder för målgruppen unga nyanlända så fann vi att vi landat i en modell för metodutveckling som kunde användas oavsett målgrupp. Närmare om detta i kapitel 2 Arbetssätt under avsnittet Modell för metodutveckling.

Under projektets gång har vi kommit fram till att resultatet som innefattar en omfattande dokumentation bör spridas vidare främst till lärare på folkhögskolan och därför har resultatet av projektet FAMN samlats i en metodbok, Utrikes födda på folkhögskola – metoder och berättelser.

Projektet genomfördes till stora delar under pandemin vilket medförde att både lärare och deltagare snabbt behövde förbättra sig på att arbeta med digitalt stöd och distansstudier.

¹ Utlysningen angav åldern 15–24 år för målgruppen.

Vi fann under vårt arbete med pedagogiska metoder och hur de kunde dokumenteras och prövas på ett alternativt sätt genom att arbete med berättelser. Mer om detta i kapitel 2 Arbetssätt.

Ekonomi

Projektets ekonomihantering har fungerat bra, delvis på grund av ESFs finansieringsmodell, vilket inneburit att en relativt effektiv administration kunnat organiseras och systematiseras från start. Projektet har haft ett säkert likvidflöde och goda ekonomiska förutsättningar att nå angivna mål inom ramen för projekttiden. Medfinansieringen via folkhögskolorna har genomgående fungerat väl och skapat ett tryggt och stabilt åtagande för Folkbildningsrådet som projektägare. Projektets omslutning landade på 45 967 577 kr varav 53,11 procent finansieras av projektägaren och projektets folkhögskolor och 46,89 procent av Europeiska socialfonden.

Horisontella principer

Projekt som får stöd från ESF ska aktivt arbeta med jämställdhet, tillgänglighet, icke diskriminering och ekologisk hållbar utveckling.

”I FAMN-projektet har de horisontella principerna varit särskilt viktiga då inkludering av nyanlända unga har varit av avgörande betydelse för projektets framgång. Det har handlat om delaktighet i allt från kartläggning till ökad valkompetens och etablering. Några dilemman har varit att pojkarna utgjort en stor majoritet i denna grupp och att det därför varit svårt att nå flickorna. Ett annat dilemma har varit språkkunskaperna, där har det varit viktigt att säkerställa att alla aktiviteter är tillgängliga så att alla förstår men också ur ett intersektionellt perspektiv då en av skolorna har haft deltagare med synskador. Deltagarna har kommit från en särskilt utsatt grupp i samhället och många hade en kort skolbakgrund. Det innebär att det varit nödvändigt att integrera diskrimineringsgrunderna och andra bakgrundsfaktorer i utvecklingen av metoder och modeller för rekrytering och för deltagarbaserade arbetssätt i projektet.

Det har varit av största vikt att i hela utvärderingsprocessen uppmärksamma de horisontella principerna och utvärdera hur de kommer till uttryck i projektet, t.ex. genom att belysa hur projektet arbetar med att säkerställa att de horisontella principerna är en integrerad del i arbetsprocesserna och vad det innebär för projektets resultat.

Initialt var det också svårt att beskriva vad Socialfondens horisontella principer konkret skulle innebära i ett projekt. Samtliga folkhögskolor som deltagit i FAMN kännetecknas sedan tidigare av en värdegrund som vilar på samma normer som de horisontella principerna. Genom det systematiska pedagogiska utvecklingsarbetet som gjordes i FAMN tydliggjordes också vad värdegrunden/horisontella principerna innebar i praktiken.

Den viktigaste förklaringen är att projektets strategi har varit att integrera arbetet på ett naturligt sätt i vardagen. Under analysfasen hade FAMN en konsult inne som i workshop-

form arbetade med projektet och de horisontella principerna. Avsikten var att inte dessa frågor skulle bli sidoordnade och bara synas i enskilda föreläsningmoment eller formella dokument. I stället skulle arbetet i projektets alla delar ta principerna i beaktande – i valet av aktiviteter, möten, bedömningar, gruppsammansättning, stöd med mera. Vi kan ge några exempel på hur dessa ansträngningar kom till uttryck. Samtlig statistik presenteras utifrån kön och många diskussioner har förts för att öka antalet tjejer till projektet. Dessutom har många metoder (exempelvis temalektioner om kroppen, åsiktslåda, sociala aktiviteter) integrerat de horisontella principerna i själva ämnet och metoden. Metoderna bygger tydligt på delaktighet och ger FAMN-deltagarna utrymme att få påverka. På Haga-bergs folkhögskola har man arbetat mycket aktivt med att integrera FAMN-deltagare även utanför klassrummet. Det finns otaliga exempel på metoder och arbetssätt som integrerar de horisontella principerna, detta är särskilt utmärkande för folkhögskolor generellt. Det FAMN bidragit till är att systematisera och tydliggöra genom berättelser som visar på hur värdegrunden efterlevs och sprida dessa erfarenheter. Utvärderingen visar på att de horisontella principerna inte varit sidoordnade och de har tydligt bidragit till samtliga resultat på individ-, verksamhets- och strategisk nivå. Detta avser särskilt arbete kopplat till målsättning om inkludering.”²

Ytterligare exempel är att vi i projektet har lagt ner mycket arbete för att speciellt nå unga kvinnor inte minst med anledning av att det bland de ensamkommande var en klar majoritet unga män. Projektidén bygger på att stärka målgruppen språkligt och ge såväl kvinnor som män valmöjligheter för framtida studier och arbete. Vidare att lyfta fram kulturella skillnader och skapa förståelse för dessa.

Strukturella utmaningar

Under projektets analysfas (januari – juni 2019) gjordes en fördjupad analys av de strukturella utmaningarna i projektet. Vi hade då också möjlighet att tillsammans med delprojekteten ta med det lokala och regionala perspektivet. Vi tittade främst på språkinstruktionens utveckling, Arbetsförmedlingens roll i projektet samt hur den Nya gymnasielagen skulle påverka projektet när vi gick från analysfas till genomförandefas.

Efter att ha gått igenom en del rapporter fann vi att övergången från språkinstruktionen till vuxenutbildningen troligt kommer att öka över tid och då gäller det de äldre eleverna på introduktionen. Detta berodde på att det var ett stort inflöde till språkinstruktionen 2015 och att dessa deltagare nu hade uppnått en ålder som gör att man måste finna andra utbildningsvägar och då inom vuxenutbildningen. Detta var positivt för vår rekrytering och kunde kompensera för ett minskat inflöde av antalet elever till språkinstruktionen. I samband med detta pekar man på en del problem som identifierats när det gäller övergången. 65 procent av rektorerna på språkinstruktionen anser att det inte finns några centrala riktlinjer hur övergången ska organiseras, genomföras och följas upp.

² Ur Slutrapport Utvärdering av projektet FAMN, VETA Advisor AB 2021-08-30

Många byter skolkommun vilket också ger särskilda utmaningar. Vidare anger man att det behövs mer resurser till studie- och yrkesvägledning samt att utbudet inom vuxenutbildningen måste utvecklas. Det är just dessa problem som projektet FAMN har identifierat och kommer att arbeta med. I våra kontakter med delprojekten anger man också att dessa problem är ting som man identifierat i samband med att man börjat rekrytera deltagare till projektet FAMN. En del kommuner har påbörjat diskussioner med några av folkhögskolorna i projektet. Man har behov av att finna en fortsättning för de elever som inte har kunnat gå vidare efter språkinstruktionen.

En annan viktig aktör för projektet FAMN är Arbetsförmedlingen. Sedan ansökan har det beslutats att Arbetsförmedlingen ska skära ner antalet anställda och kontor. Detta drabbar främst mindre orter. Delprojekten redovisar en oro över att Arbetsförmedlingen genom sina neddragningar och omorganisation inte fullt ut kan vara den aktör man räknat med. Dessutom innebär reformeringen av Arbetsförmedlingen att det finns en risk att leverantörer inom Kundval rusta- och matcha (KROM) kommer att prioriteras framför folkhögskolans arbetsmarknadsinsatser. Trots detta har det anvisats fler arbetssökande till SMF och Etableringskurs hittills 2021 jämfört med samma period föregående år.

Arbetsförmedlingen och folkhögskolorna har samarbetat kring bristyrkesutbildningar. Lokalt har folkhögskolorna identifierat bristyrken och sökt hos Arbetsförmedlingen för att få anordna sådana kurser. Det är Arbetsförmedlingen som godkänner kurserna och anvisar deltagare. Arbetet samordnas av Folkbildningsrådet. I december 2018 meddelade Arbetsförmedlingen att man på grund av omorganisation inte längre kunde ta på sig uppgiften att handlägga bristyrkesutbildningarna. En hel del utbildningar hade kommit igång och flera var planerade av folkhögskolorna. Projektet FAMN räknade i sin ansökan med att dessa kurser skulle fortsätta. Kurserna var ett viktigt steg för att deltagarna skulle nå en etablering på arbetsmarknaden. Däremot gjorde regeringen senare en satsning på yrkesinriktad utbildning. Nya platser tillfördes folkhögskolan och alla FAMNs delprojekt beviljades nya yrkeskurser.

Arbetsförmedlingen är också en viktig part i DUA överenskommelserna med kommunerna och andra aktörer. Delprojekten rapporterar om att osäkerheten kring Arbetsförmedlingens bemanning och kontorsetablering negativt påverkar samarbetet i en del av överenskommelserna. Detta är ytterligare en faktor som ändrat sig sedan ansökan lämnades in hösten 2018 och som skapar osäkerhet och troligen ger negativa effekter på rekryteringen till projektet.

När det gäller den Nya gymnasielagen (NGL) och det rättsliga ställningstagandet som gjordes av lagen kan man inte kombinera allmän kurs på gymnasienivå med grundskolenivå på folkhögskola. Detta skapar problem för folkhögskolorna i projektet. Samtliga delprojekt vittnar om att man har flera sökande som omfattas av Nya gymnasielagen som man måste hänvisa till andra studievägar trots att man av erfarenhet vet att målgruppen ofta behöver den studieform som folkhögskolan representerar.

Lagens utformning gör att det bästa för målgruppen troligen är att välja de yrkespaket som finns inom ramen för introduktionsprogrammet på gymnasieskolan eller motsvarande

på Komvux. Studierna där kan kombineras med både grundskoleämnena och gymnasieämnena. Detta troligtvis bästa val beror på att en deltagare som lyder under NGL senast sex månader efter att gymnasieutbildningen (eller motsvarande) slutförts måste finna en tillsvidareanställning med minst två års varaktighet och en minimimånadslön på 13 000 kronor för att få permanent uppehållstillstånd (PUT). Lagen säger vidare att man har 13 månader på sig för att kvalificera till en gymnasieutbildning som ska genomföras på studietiden plus sex månader. Därefter ytterligare sex månader för att finna en tillsvidareanställning. Allt detta innan man uppnår 25 års ålder.

2. Arbetsätt

Projektorganisation

Projektet FAMN har varit ett flernivåprojekt på nationell, regional och lokal nivå.

På nationell nivå har projektledningen bestått av projektledare, senior advisor, ekonom och administratör för deltagar- och timrapportering till ESF.

En nationell styrgrupp bestående av representanter för projektägaren Folkbildningsrådet, projektledningen och de fem deltagande folkhögskolornas rektorer har ansvarat för projektets genomförande och har under projektperioden haft terminsvisa möten. Arbetet i gruppen har varit viktigt för att få en direkt dialog mellan projektägaren och delprojekten. Utvärderaren rapporterade löpande sitt resultat av fall- och dokumentationsstudier på mötena och beslut om förändringar kunde tas direkt.

En nationell referensgrupp med representanter från Skolverket, Delegationen för unga och nyanlända till arbete (DUA), Sveriges Kommuner och regioner (SKR), Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Arbetsförmedlingen (Af), Lärarförbundet folkhögskola, Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO) och Offentligägda folkhögskolors intresseorganisation (OFI) har likaledes haft terminsvisa möten. Dialogen i gruppen har varit till hjälp för vår omvärldsbevakning och analysen av denna. Vidare har vi fått tips om kontaktpersoner som hjälpt delprojekten att få kontakt med DUA överenskommelserna på lokal nivå.

Projektet har haft regelbundna möten med SKRs ESF projekt IMprove som fick medel i samma utlysning som FAMN för erfarenhetsutbyte.

På regional och lokal nivå har projektet arbetat med fem delprojekt på Eslövs, Marieborgs, Hagabergs, Dalslands och Strömbäcks folkhögskolor.³ Den ursprungliga tanken var att skolorna skulle anställa två delprojektledare på halvtid. En med ansvar för rapportering, samordning och arbete med rekrytering, etablering i arbetsliv och vidare studier samt spridning av resultat. Och den andra med ansvar utveckling av pedagogiska metoder. Till detta kom lärare vars arbetstid utgjorde medfinansiering i projektet.

Utfallet blev att alla skolorna förutom en valde olika vägar när det gällde bemanningen av projektet. Efter en tid reviderade en del av projekten sina upplägg så att projektarbetet koncentrerades på färre individer och att arbetsuppgifterna renodlades. Två av skolorna valde att rektor eller biträdande rektor inte bara ingick i den lokala styrgruppen utan också i andra arbetsgrupper.

Delprojekten arbetade liksom projektet nationellt med lokala/regionala referensgrupper och styrgrupper.

³ Västerås folkhögskola deltog inledningsvis i projektet.

Delprojekten hade en mötesstruktur som gav stöd för projektets genomförande och passade in i respektive skolas organisation. Det kunde till exempel handla om att arbeta med metodgrupper.

Genomförande

Teamsmöten, skolbesök och återkopplingsmöten

Kommunikationen i och styrningen av projektet har organiserats genom Teamsmöten varannan vecka. Dessa leddes av den nationelle projektledaren och projektets senior advisor och i normalfallet deltog den delprojektledare som hade ansvaret för kontakter med den nationella projektledningen. Ibland har adjungering av pedagoger skett. Syftet har varit att mötet var ett sammanhållande och uppföljande forum för samarbetet mellan delprojekten och med den nationella projektledningen.

Vid sidan av dessa gemensamma möten har projektledningen haft enskilda Teamsmöten med delprojekten. Vi har till exempel gett stöd för att dels ta fram tidplaner med aktiviteter kopplade till förändringsteorin och dels för uppföljning.

Till en början arbetade projektledningen med skolbesök men dessa fick ersättas av Teamsmöten på grund av pandemin. Det har fungerat förvånansvärt väl och inte minst sparat tid och resande.

Lärseminarier

Syftet med lärseminarier och workshoppar har varit att delprojekten skulle få en gemensam bild av hur långt projektet nått i relation till målen, att man redovisade sina resultat samt definierade de förändringar man kom att arbeta med under efterföljande termin samt byta erfarenheter med varandra. Workshoppar och lärseminarier har anordnats i slutet av varje termin under två dagar. I dessa deltog delprojektledarna och tre till fyra lärare från varje skola, projektledningen och utvärderaren VETA Advisor AB. Dessa har arrangerats fysiskt i Stockholmstrakten men har genomförts digitalt under pandemin. Utvärderaren VETA Advisor AB har redovisat sina resultat av fall- och dokumentstudier. Dessutom har externa föreläsare bjudits in för kompetensutveckling. Det gäller språkutvecklande arbetsmetoder, digitalt stöd i språkundervisningen och att arbeta med berättelser.

Lärande utvärdering

Förutom lärseminarierna som beskrivits ovan har utvärderaren haft terminsvisa genomgångar enskilt med varje delprojekt samt avstämningar med projektledningen. Utvärderaren har presenterat dokument- och fallstudier på den nationella styrgruppens möten. Vi har i projektet FAMN valt att lägga tid och resurser på att ha en löpande utvärdering som gett oss förbättrade möjligheter att möta de behov som uppstått under projektets gång och kunnat stämma av mot förändringsteorin. Arbetssättet har varit fundamentalt för att arbeta agilt i projektet.

Kompetensutveckling

Vi har engagerat Ruhi Tyson, forskare vid Stockholms universitet, att introducera oss i hur man kan arbeta med berättelser som ett komplement till traditionella sätt att beskriva metoder och arbetssätt. Han har haft föreläsningar på lärseminarierna och en del av skolorna har haft lärardagar med honom. Under analysfasen arbetade vi med externa konsulter när det gäller de horisontella principerna och förändringsprocessen. En bit in i projektet genomförde vi en projektledningskurs avropad från ESFs resurser. Tre delprojekt har engagerat externa föreläsare/konsulter för arbetet med de språkutvecklande arbetsmetoderna. Dessa insatser har kommit hela lärarkåren till del på FAMN skolorna.

Dokumentation och kommunikation inom projektet FAMN

Eftersom projektet främst är ett metodprojekt har det ställts höga krav på ett väl fungerande dokumentationssystem. Projektet har arbetat med SharePoint (SP) som gemensam plattform under analys- och genomförandefasen. Den har haft en likartad uppbyggnad för alla och innehållit en central del och lokala delar för varje skola. Alla aktiviteter och resultat har dokumenterats i SP så att vi har haft en god bild av projektets utveckling och dess resultat. En nackdel har varit att de deltagande folkhögskolorna haft sina egna dokumentationssystem parallellt. Den centrala projektledningen har arbetat med en projektintern kommunikationsplan.

Som ett stöd för delprojektens arbete med att ta fram och dokumentera metoder togs en instruktion fram, se bilaga 1.

Här några röster från delprojekten när vi hade en workshop kring dokumentation:

”Projektet har lyft vikten av dokumentation och det har vi hjälp av.”

”... Jag är så tacksam att jag fått lära mig hur man kan tänkas dokumentera olika saker.”

”Allt fanns tidigare i huvudet på folk nu finns det dokumenterat.”

Tidplan och To Do-listor

Med förändringsteorin som utgångspunkt har vi i projektet arbetat med tidplan på både nationell och delprojektnivå. Den centrala projektledningen har som ett komplement till tidplanen arbetat med To Do-listor.

Omvärldsbevakning

En viktig del i projektet har varit en kontinuerlig omvärldsbevakning. Den centrala projektledningen har under hela projektet loggat nyheter och händelser som varit relevanta för FAMN projektets inriktning. En analys och redovisning av detta har skett i anslutning till varje Teamsmöte med delprojekten. I samband med analysfasen och med redovisning i avstämningsrapporten gjordes en riskanalys. Den har uppdaterats terminsvis under projektets gång utifrån vår omvärldsbevakning.

Modell för metodutveckling

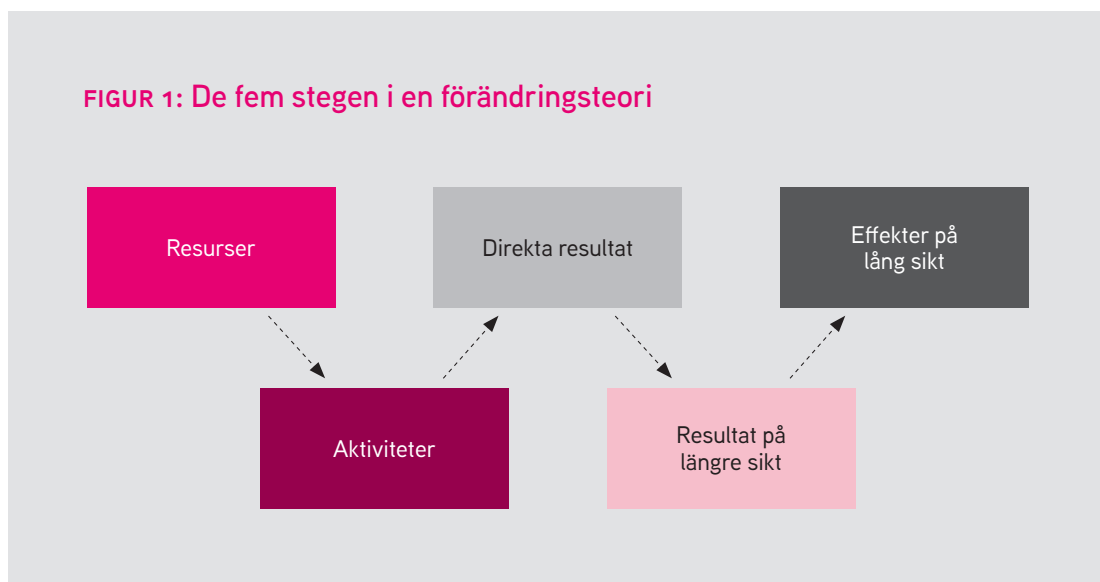
Detta avsnitt är från FAMNs metodbok Utrikes födda på folkhögskola – metoder och berättelser – kapitel 3.

Projektet FAMN arbetade sig fram till en modell för metodutveckling genom att arbeta med stöd i en förändringsteori, ett kvalitetshjul, berättelser och kollegialt lärande. Allt vi-lande på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Förändringsteori

En konkret metod som kan underlätta arbetet med precisering av effekter och strategi för en insats är att ta fram en förändringsteori. Förändringsteori är en metod som ligger till grund för uppföljning och utvärdering, men den kan också användas för att skapa gemensam förståelse för vilka resultat och effekter en verksamhet ska åstadkomma och hur vägen dit ser ut. En förändringsteori tydliggör verksamhetens påverkan i förhållande till dess omgivning. Med en förändringsteori som grund kan man kontinuerligt följa upp verksamheten och göra förändringar och förbättringar vartefter man ser att det behövs. En förändringsteori beskriver alltså ett tänkt samband mellan å ena sidan aktiviteter i en insats, å andra sidan resultat och effekter. Förändringsteorin klargör orsakskedjan mellan åtgärderna och den förändring som en verksamhet ska åstadkomma.

FIGUR 1: De fem stegen i en förändringsteori

En styrka är att förändringsteorin bidrar till att fokusera på långsiktiga mål snarare än de kortsiktiga utfallen av olika aktiviteter. En vanlig fallgrop är att koncentrera sig på att mäta utfallen av aktiviteterna av typen: Hur många kartläggningar har genomförts? Denna form av uppföljning har inga förutsättningar att ensamt bidra till utveckling eller ge indikationer på om man är på väg att uppnå målen. Viktiga frågor att besvara är för vilka målgrupper förändringen ska ske och vilka resultat man vill uppnå för dessa målgrupper. Utifrån detta

– och de resurser som finns för insatsen – kan man sedan formulera vilka aktiviteter man vill genomföra för att uppnå målen. Det är viktigt att alltid ställa sig frågorna: Kommer vi att genomföra rätt aktiviteter för att nå målen? När vi rätt målgrupper? Vilka tidigare kunskaper eller erfarenheter ligger till grund för vår tänkta teori?

Genom en förändringsteori kan man på ett tidigt stadium se om verksamheten är möjlig att utvärdera. Man kan också utarbeta mål och bestämma vilka indikatorer som är viktiga att följa under genomförandet och på så sätt kunna göra en bedömning av om utvecklingen går åt rätt håll. Men uppföljningen av aktiviteter och de direkta resultaten säger ingenting om kvaliteten av insatsen. Det är därför viktigt att titta på hur processerna ser ut och om de är de rätta och utförs på rätt sätt för att uppnå målen.

Utifrån ett förändringsteoretiskt perspektiv kan det vara relevant att ta fram mål på alla nivåer – allt från mål för aktiviteter till mål för effekter. Effekterna är ofta svåra att härleda till aktiviteterna/insatserna och därför är det viktigt att följa upp vad aktiviteterna lett till, och inte enbart följa upp hur många aktiviteter man genomfört och hur många som deltagit.

I projektet FAMN genomfördes ett antal workshopar under ledning av VETA Advisor under analysfasen. Dessa genomfördes i dialog med projektledning och delprojektledare. De effekter som projektet förväntats bidra till på lång sikt har varit kopplade till den yttersta effekten av projektet, nämligen att bidra till Europeiska Socialfondens mål för programområde två, som innebar att skapa nya vägar in på arbetsmarknaden för målgruppen genom att utveckla nya sätt att arbeta med integration och inkludering. De inledande workshopparna resulterade i en förändringsteori på olika nivåer; individ-, verksamhets- och övergripande strateginivå (se figur 2, 3 och 4). Samtliga har legat till grund för uppföljning och utvärdering av projektets måluppfyllelse.

Implementering av förändringsteorin har varit en viktig byggsten i projektet. Lärandet i projektorganisationen kom till uttryck genom systematisk tillämpning av förändringsteorin. Detta har underlättat projektstyrningen och tydliggjort vad som behöver förändras för att stärka möjligheterna till måluppfyllelse men också bibehållen relevans. Den centrala projektledningen och flertalet skolor arbetade systematiskt med förändringsteorin. Förändringsteorin har legat i förgrunden och diskuterats på styrgruppsmöten och på lärseminarier där delprojektens resultat diskuterats. Skolorna har riggat egna uppföljningsunderlag med utgångspunkt i förändringsteorin men också använt den i diskussion om vilka aktiviteter (se nedan figur 2–4) som ska prioriteras och genomföras.

Förändringsteorin har också skapat samsyn kring projektens mål och inriktning vilket är centralt för att undvika risken för splittring och bristande fokusering längre fram. Det har också underlättat kommunikationen, internt och med externa aktörer, kring projektet. Man har på ett enkelt sätt kunnat visualisera och presentera vilken förändring som projektet skulle åstadkomma samt hur det skulle gå till.

Sammantaget har det systematiska arbetet med förändringsteorin bidragit till lärande i hela projektorganisationen men också på skolorna samt hög måluppfyllelse i FAMN-projektet.

FIGUR 2: Förändringsteori på individnivå

AKTIVITETER

Kartlägg tidigare studier och erfarenhet och tillsammans med deltagaren ta fram en ISP som tar tillvara K/M kompetens och studiebehov. Revidera vi behov

Ta fram digitalt stöd

Identifiera och analysera frågeställningar som säkerställer Horisontella Principer

Orientering av arbetsmarknad. Se till att alla yrkesval är tillgängliga för K/M.

Erbjud SYV samtal om studieval och arbetsmarknad. Info om folkhögskola som utbildningsaktör.

Erbjud stöd som efterfrågas av målgruppen. (Språkstöd, speciallärare, Internat osv.)

Erbjud hälsofrämjande aktiviteter.

ISP med tydliga mål, och anpassa kursupplägget.

Möt deltagaren där hen är och arbeta med personligt växande

RESULTAT PÅ KORT, MELLAN OCH LÅNG SIKT (inom ramen för projektiden)

Deltagande unga nyanlända kvinnor och män har en individuell studieplan

Deltagande unga nyanlända kvinnor och män har kunskap om möjliga yrkes- och studieval

Deltagande unga nyanlända kvinnor och män upplever att de har ett bättre anpassat stöd

Deltagande unga nyanlända kvinnor och män känner tillit och delaktighet i undervisningen

● Se gula markeringar!

Deltagande unga nyanlända kvinnor och män har ökad valkompetens, följer sin individuella studieplan och upplever sig inkluderade

Deltagande folkhögskolor använder modeller för rekrytering av nyanlända kvinnor och män, för inkludering i undervisningen på jämlika villkor och för stärkt etablering på arbetsmarknaden

Rektorer/huvudmän för deltagande fhsk skapar förutsättningar och utrymme för användning av modellerna

Rektorer/skolstyrelse/huvudmän för folkhögskola i små och medelstora kommuner skapar förutsättningar och utrymme för användning av modellerna

Projektets styrgrupp har förslag till åtgärder för långsiktig användning av modellerna

EFFEKTER PÅ LÅNG SIKT (5–10 ÅR)

Unga nyanlända kvinnor och män har fullföljt studier på folkhögskola och har behörighet för vidare studier och möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden

Unga nyanlända kvinnor och män har fullföljt sina studier med motsvarande gymnasiekompetens och har behörighet till högskola

Unga nyanlända kvinnor och män är etablerade i arbetslivet

Unga nyanlända kvinnor och män har möjlighet att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

Folkhögskolor som arbetar med unga nyanlända använder de kvalitetssäkrade modellerna

Folkbildningsrådet tar beslut om åtgärder för långsiktig användning av modellerna

Folkbildningsrådet ger riktning och stöd för långsiktig användning av modellerna

Folkhögskolorna bidrar till att göra det möjligt för en ökad mångfald av människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

FIGUR 3: Förändringsteori på verksamhetsnivå

● Se rosa markeringar!

EFFEKTER PÅ LÅNG SIKT
(5–10 ÅR)

Unga nyanlända kvinnor och män har fullföljt studier på folkhögskola och har behörighet för vidare studier och möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden

Unga nyanlända kvinnor och män har fullföljt sina studier med motsvarande gymnasiekompetens och har behörighet till högskola

Unga nyanlända kvinnor och män är etablerade i arbetslivet

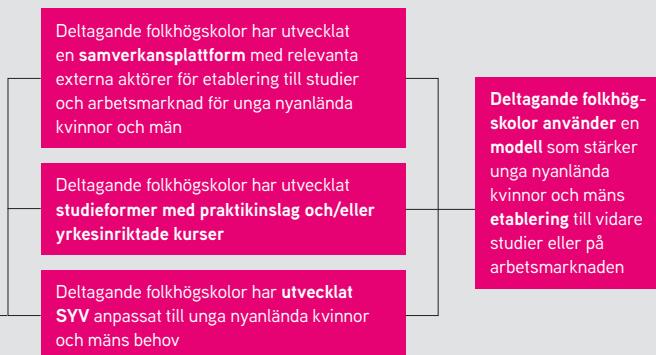

Unga nyanlända kvinnor och män har möjlighet att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

Folkhögskolor som arbetar med unga nyanlända använder de kvalitetssäkrade modellerna

Folkbildningsrådet tar beslut om åtgärder för långsiktig användning av modellerna

Folkbildningsrådet ger riktning och stöd för långsiktig användning av modellerna

Folkhögskolorna bidrar till att göra det möjligt för en ökad mångfald av människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

FIGUR 4: Förändringsteori på strategisk nivå

AKTIVITETER

Sprid modellerna enligt kommunikationsplanerna. (Lokalt, regionalt, centralt)

Ta fram förslag på åtgärder för långsiktig användning av modellerna

Genomför styrgruppsmöten

RESULTAT PÅ KORT, MELLAN OCH LÅNG SIKT (inom ramen för projektiden)

Externa relevanta aktörer i små och medelstora kommuner har kunskap om folkhögskola förmåga att möta och utbilda nyanlända

Rektorer/huvudmän för folkhögskolor i små och medelstora kommuner har kunskap om modellerna och vinsterna med projektet

Folkbildningsrådet har kunskap om modellerna och vinsterna med projektet

● *Se ljusrosa markeringar!*

Deltagande unga nyanlända kvinnor och män har ökad valkompetens, följer sin individuella studieplan och upplever sig inkluderade

Deltagande folkhögskolor använder modeller för rekrytering av nyanlända kvinnor och män, för inkludering i undervisningen på jämlika villkor och för stärkt etablering på arbetsmarknaden

Rektorer/huvudmän för deltagande folkhögskolor skapar förutsättningar och utrymme för användning av modellerna

Rektorer/skolstyrelse/huvudmän för folkhögskolor i små och medelstora kommuner skapar förutsättningar och utrymme för användning av modellerna

Projektets styrgrupp har förslag till åtgärder för långsiktig användning av modellerna

EFFEKTER PÅ LÅNG SIKT (5–10 ÅR)

Unga nyanlända kvinnor och män har fullföljt studier på folkhögskola och har behörighet för vidare studier och möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden

Unga nyanlända kvinnor och män har fullföljt sina studier med motsvarande gymnasiekompetens och har behörighet till högskola

Unga nyanlända kvinnor och män är etablerade i arbetslivet

Unga nyanlända kvinnor och män har möjlighet att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

Folkhögskolor som arbetar med unga nyanlända använder de kvalitetssäkrade modellerna

Folkbildningsrådet tar beslut om åtgärder för långsiktig användning av modellerna

Folkbildningsrådet ger riktning och stöd för långsiktig användning av modellerna

Folkhögskolorna bidrar till att göra det möjligt för en ökad mångfald av människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

Referenser och lästips

www.esv.se/publicerat/publikationer/2016/verksamhetslogik/

Funnel & Rogers (2011) *Purposeful program theory. Effective use of theories of change and logic models*. Jossey Bass Publishers.

Leeuw (2003) *Reconstructing program theories. Methods available and problems to be solved*. American Journal of Evaluation, vol24/1.

McDavid & Hawthorn (2006), *Program evaluation & Performance Measurement, An introduction to practice*, sid 69

Rogers (2008) *Using program theory to evaluate complicated and complex aspects of evaluation*. Evaluation, vol14/1.

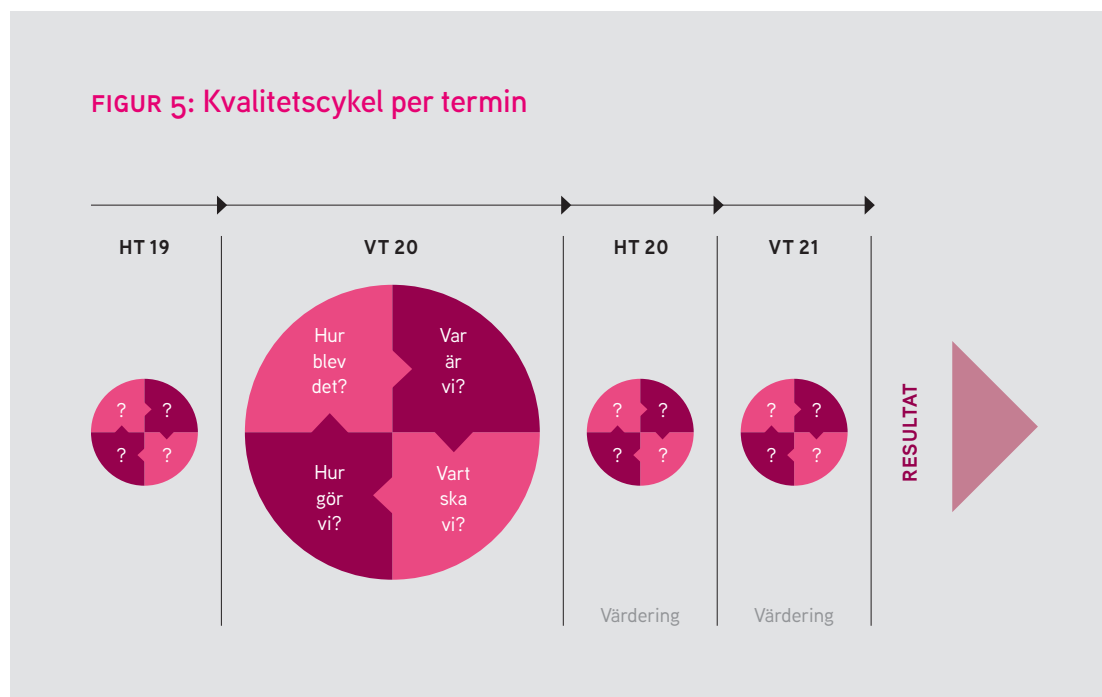
Rossi, Freeman & Lipsey (2004) *Evaluation: A systematic Approach*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Samordnande förstudie Östra Mellansverige, Underlag för ÖMS-satsning på minskade avhopp från gymnasieskolan (2014)

Och på Youtube finns det mesta https://www.youtube.com/watch?v=bZkwDSr__Us&nohtml5=False

Kvalitetshjulet

En central del i FAMN-projektet handlade om att utveckla metoder som kan stärka arbetet med rekrytering, inkludering och etablering. Ett systematiskt pedagogiskt utvecklingsarbete har bedrivits. Arbetet har kännetecknats av struktur, rutiner och dokumentation. I figur 5 illustreras kvalitetsmodellen – Var är vi? Vart ska vi? Hur gör vi? och Hur blev det?

Eftersom projektet i första hand var ett metodutvecklingsprojekt har mycket tid och resurser lagts på att hitta en form för att dokumentera utvecklingsarbetet så att det ska kunna användas av andra folkhögskolor i landet som arbetar med nyanlända. Dokumentationen har också använts av utvärderarna för att kunna bedöma arbetet i projektet. Därmed har det ställts höga krav på tydlighet i beskrivningar.

Kvalitetsarbetet har utgått från förändringsteorin och utgjort ett underlag för ett kontinuerligt förbättringsarbete. Dokumentationen i projektet FAMN har skett i den gemensamma digitala plattformen SharePoint enligt strukturen i kvalitetshjulet, se bilaga 1.

Arbetet med kvalitetshjulet i projektet byggde på kontinuerlig utvärdering av modeller och metoder och inför en ny termin gjorde man ett omtag med de nya förutsättningar som framkom i Hur blev det? Detta skapade underlag för ett nytt kvalitetshjul att arbeta med den kommande terminen. En värdering gjordes i slutet av varje termin av vilka modeller och metoder som kommande termin skulle:

1. utvecklas vidare
2. prövas av en annan grupp på skolan
3. prövas av ett annat delprojekt
4. vara färdiga

På återkommande lärseminarier under ledning av utvärderaren lades fokus på den sista frågan ”Hur blev det?”. Det fanns behov av att tydligare beskriva på vilken grund man bedömde att en metod skulle utvecklas vidare, prövas av annan grupp/delprojekt eller var färdig. Utvärderarna påpekade också att projektet systematiskt behövde kunna svara på hur det blev i relation till resultatmål i förändringsteorin för att kunna säkerställa att FAMN bidrog till utveckling och förbättring. För detta ändamål föreslogs Kirkpatrick's⁴ modell för utvärdering (se figur 6 nedan). I modellen beskrivs vad som sker exempelvis efter en utbildning. Det första steget handlar om någon slags reaktion på till exempel utbildningen som man har gått. Om den var bra, att man fick med sig mycket information, om det var trevligt eller att det var frustrerande eftersom man inte håller med om vad som sas. Nästa steg är att man faktiskt har lärt sig någonting, att man har med sig en kunskap, men det i sig betyder inte att man ändrar någonting efter kunskapen. Steg tre innebär att man gör en beteendeförändring. Man börjar studera utifrån nya beteenden. Det behövs aktiviteter för att skapa kunskap som ska omsättas i handling i form av ett beteende. I det fjärde steget sker ett resultat på verksamhetsnivå som följd av de beteendeförändringar som görs.

Delprojekten började tillämpa Kirkpatrick's modell och nyanserade sin dokumentation genom att tydligt beskriva huruvida de pedagogiska metoderna bidrog till resultat inom de fyra nivåerna. Detta innebar att projekten sammanställde svar från fokusgrupper, intervjuer och enkäter med deltagare. De reflekterade med kollegor och beskrev kunskaper mer nyanserat än endast i termer av exempelvis ökade språkkunskaper och de beskrev också hur detta uttryckts i form av förändrade förhållningssätt och praktisk tillämpning.

⁴ Kirkpatrick, D. L. (2005). Evaluating Training Programs: The Four Levels. San Francisco, CA: Berrett-Koehler.

I dokumentationen redogjordes också för hur de beskrivna metoderna bidrog till förbättringar på skolan. Det kunde handla om kollegialt lärande, att deltagarna klarade sina mål i andra ämnen bättre, att undervisningen var mer effektiv och individanpassad samt andra kvalitetsförbättringar som hade bäring på hela skolan.

På så sätt nyanserades ”Hur blev det?”-avsnitten i dokumentationen. Det blev tydligt att resultaten vilade på systematisk uppföljning som omfattade alla nivåer (individ, verksamhet och strategiskt arbete). Genom att tydligt beskriva vad de pedagogiska metoderna bidrog till ökade också kunskap och lärande om vad som fungerade och vad som behövde utvecklas vidare. Ett påtagligt mervärde av den här processen var att de organisatoriska effekterna blev explicita, man kunde redogöra för hur en metod som skulle bidra till att öka deltagarnas språkkunskaper kunde ha bäring på hela skolan och generera ökad kvalitet ur olika aspekter.

Arbetet med kvalitetshjulet möjliggjorde att systematiskt pröva modeller och metoder – en första erfarenhet, prövad erfarenhet respektive beprövad erfarenhet.

Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

Som en del av det interaktiva arbetssättet mellan utvärderare och FAMN-projektet började en modell av hur beprövad erfarenhet kunde skapas och användas i projektet. Modellen är en tolkning av Skolverkets definition av beprövad erfarenhet och presenteras i en forskningsrapport från Linköpings Universitet.⁵

I rapporten beskrivs modellen enligt följande:

”Forskargruppen presenterade en modell av hur Skolverkets definition av beprövad erfarenhet skulle kunna tolkas. Figuren visar hur beprövad erfarenhet stegvis skulle kunna upp-

⁵ Linköpings universitet. *Att organisera för hållbar skolutveckling, en studie av Stockholms stads arbete med implementering av Läslyftet. 2018*

nås. *Processen startar i lärares erfarenhet som gemensamt prövas och som kan bli beprövad erfarenhet då flera skolor gemensamt prövar nya arbetssätt.”*

Skollagen⁶ anger att undervisning ska tillämpas utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. I FAMN har detta begrepp tolkats och beskrivits utifrån Skolverkets definition. Det innebär att verksamheten inte ska stå i strid med vetenskap och att verksamheterna ska bedrivas utifrån relevanta forskningsresultat.

Vidare anger Skolverket på sin hemsida att beprövad erfarenhet är lika värdefull som vetenskapligt grundad kunskap. Där anges *”... genom att de verksamma tillsammans prövar och omprövar, diskuterar och kritiskt granskar sin egen verksamhet. Det är alltså professionens egen, gemensamma, kunskap som växer fram över tid”*.⁷

Skolverket uppger också att: *”För att erfarenhet ska kunna kallas beprövad ska undervisningen eller verksamheten problematiseras och prövas på ett strukturerat sätt. För att få syn på det som görs och vad det leder till ska arbetet dokumenteras i någon form. Dokumentationen gör också att arbetet kan diskuteras med andra och spridas vidare.*

Genom att granskningen görs gemensamt i kollegiala sammanhang blir det också möjligt att utmana det invanda och lyfta fram nya perspektiv. Det är inte antalet personer som är det viktiga för granskningen, utan hur man går till väga.

*I arbetet med beprövad erfarenhet är processen väsentlig, det vill säga vägen framåt och även inställningen eller förhållningssättet till det löpande arbetet. Det är viktigt att lärare, rektorer och andra verksamma inom utbildning vågar ompröva och utmana sina sätt att arbeta och organisera undervisning. För att utveckla verksamheten knyts vetenskapligt framställd kunskap ihop med kunskap från den egna verksamheten. Det vetenskapliga förhållningssättet är här centralt.”*⁸

⁶ Skollagen (2010:800)

⁷ Skolverkets hemsida – definition av Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

⁸ ibid

I FAMN blev den prövade erfarenheten till en beprövad erfarenhet genom projektet, det vill säga något som byggde på ett större underlag och som kunde kommuniceras och som man gemensamt kunde reflektera över. Projektet anpassade sitt kvalitetshjul med tillhörande systematiska dokumentation till att integrera tankesätt med prövad till beprövad erfarenhet. På de studerade skolorna fanns lärare som hade intresse av att mötas för att tillsammans skapa beprövad erfarenhet. Flera skolor arbetade aktivt med att ta del av varandras metoder och testa i nya verksamheter, anpassa till relevanta förutsättningar och följa upp resultaten systematiskt. Detta var särskilt tydligt gällande arbetet med ISP (Individuell studieplan). Eslövs folkhögskola hade kommit längst i utveckling av ISP och spred sina erfarenheter och sin metod till flera skolor som tog efter, anpassade till sina verksamheter, dokumenterade, systematiserade och skapade ett gemensamt lärande.

Berättelser

Utvecklingen av pedagogiska metoder och berättelser dokumenterades skriftligt och/eller i viss mån som video- eller ljudinspelning. För att klargöra vad som menas med berättelser, exempel och fallbeskrivningar tog FAMN utgångspunkt i Ruhi Tysons resonemang i "Bildning och praktik klokhet i skola och undervisning". Exemplet/berättelsen är oftast en kortare mer direkt beskrivning av en situation medan fallbeskrivningen är mer heltäckande och beskriver omkringliggande faktorer och förutsättningar samt själva processen på ett mer utförligt sätt. Dessa berättelser var en viktig del av utvecklingsarbetet och beskrivning av metoderna.

Ruhi Tyson anlätades löpande och deltog i projektet i form av expert och stöd i utformning av berättelserna. Berättelserna skulle stå som kunskapsförmedlare och synliggöra metoder som annars inte lät sig fångas än i narrativ form. Genom att försöka dokumentera exempelvis det specifika i en folkhögskolemiljö genom berättelser fick projektpersonalen bättre syn på sin egen praktik och kunde därmed konkretisera sin värdegrund i enlighet med Tysons syfte med berättelserna. Genom att synliggöra och beskriva handlingar kunde berättelserna ligga till grund för diskussioner om värdegrunden och vad man ville eftersträva. Se närmare om detta i metodboken *Utrikes födda på folkhögskola-metoder och berättelser*.

Kollegialt lärande

I FAMN, som i många andra skolprojekt, framkom det att många lärare arbetar relativt isolerat i sina klassrum och "gör själv". Men i figuren nedan från forskningsrapporten från Linköpings Universitet⁹ illustreras hur man systematiskt genom kollegialt lärande kan skapa prövad erfarenhet.

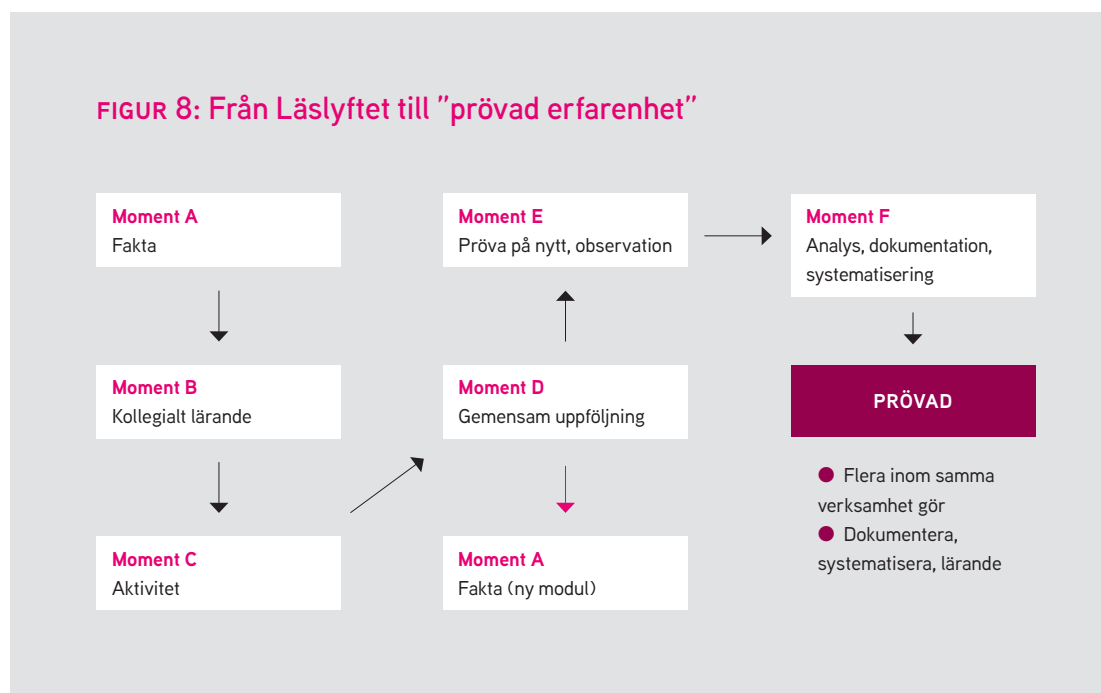
- Moment A beskriver faktamomentet som kan bestå av en film, att man läser, går en utbildning. Det handlar om den individuella kunskapsinhämtningen.

⁹ Linköpings universitet. *Att organisera för hållbar skolutveckling, en studie av Stockholms stads arbete med implementering av Läsluftet*. 2018

- Moment B innebär att man reflekterar tillsammans med kollegor, diskuterar vad man läst, hört och så vidare. Man kommer också fram till att man ska testa kunskaperna i sina ämnen.
- I Moment C prövar lärarna systematiskt.
- Därefter, i Moment D, träffas man igen och berättar för varandra vad som har varit bra och mindre bra.
- I Moment E prövas på nytt.
- I Moment F dokumenteras och systematiseras erfarenheterna.

Dokumentationen görs löpande men i Moment F tydliggörs arbetssättet utifrån de erfarenheter, reflektioner och analyser som gjorts i processen. Processen vilar på idén om att man testat en metod flera gånger och slutligen landar i prövad erfarenhet. Ska metoden bli beprövad så måste fler inom olika verksamheter jobba med den.

Det är alltså det kollegiala lärandet som bidrar till utveckling och förbättring. Det finns ingen allmängiltig definition av kollegialt lärande som således är ett begrepp som kan ha en rad mer eller mindre tydliga definitioner. Begreppet syftar på att kollegialt lärande ska vara strukturerat och systematiskt, arbetet ska utgå från en gemensam aspekt och gärna stödjas genom en extern handledare. Skolverket¹⁰ uppger att *”Kollegialt lärande är en sammanfattande term för olika former av systematisk kompetensutveckling där lärare eller förskollärare tillsammans undersöker, analyserar och kritiskt granskar sambanden mellan undervisning och elevers eller barns lärande”*.

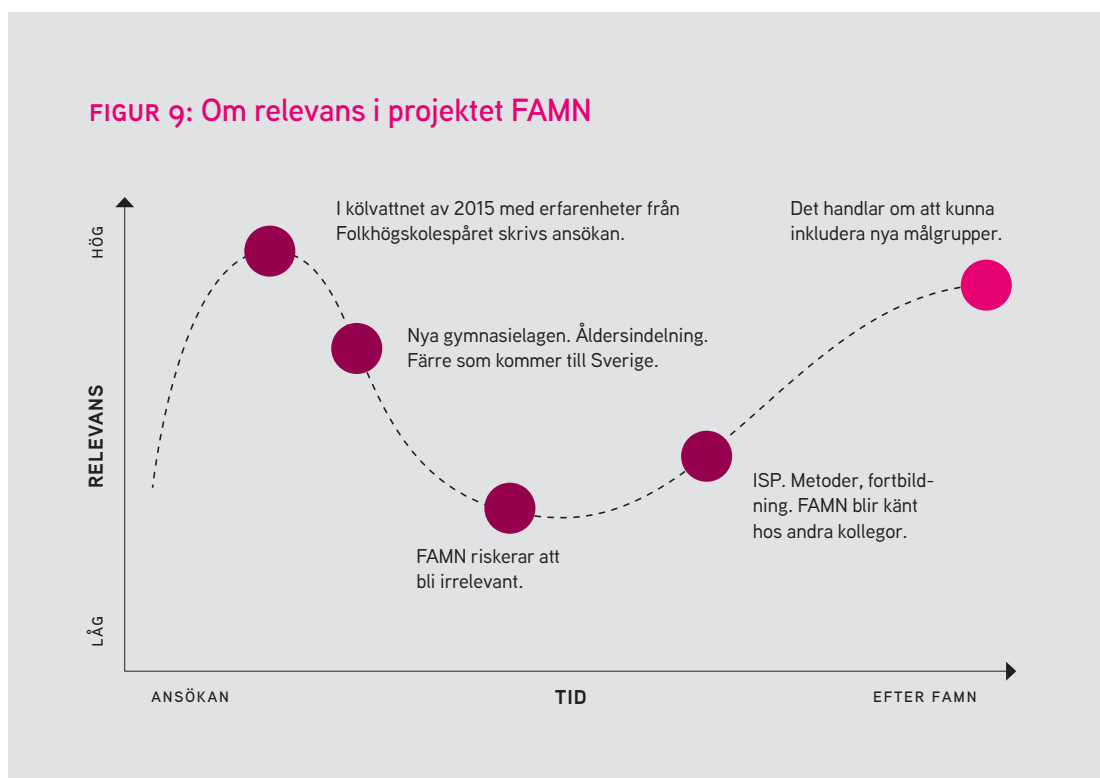

¹⁰ Skolverket 2021, hemsida, Planera och organisera för kollegialt lärande

I FAMN påbörjade flera skolor efter varandra en kompetensutvecklingsinsats som handlade om ”Språkutvecklande arbetssätt”. Eslövs folkhögskola var först ut och därefter kom Hagaberg och Strömbäck. Alla lärarna på skolan deltog i insatsen. Malmö högskola höll i kursen på Eslövs folkhögskola och processen följde de olika momenten i figur 8.

På Marieborg har man skapat en metodgrupp med andra lärare som använder kvalitets-hjulet för att fortsätta utveckla det pedagogiska arbetet på skolan och då också för andra målgrupper. Den här formen av kollegialt lärande har bidragit till att de metoder som prövats inom FAMN också är gällande för andra målgrupper och därmed bidragit till att hålla projektet relevant trots omvärldsförändringar.

Relevansen behöver alltså förstås i en kontext och tillbakablick. Projektansökan skrevs i kölvattnet av flyktingvågen 2015. I figur 9 illustreras hur FAMN lyckades hantera omvärldsförändringar som Nya gymnasielagen; att Sverige beslutade att kraftigt begränsa antalet asylsökande och ESFs krav på åldersindelningen som innebar att FAMN-deltagare inte fick vara äldre än 24 år. Samtliga faktorer bidrog till att begränsa projektets relevans eftersom den presumtiva målgruppen minskade. Det ändrades dock när perspektiven förändrades och det tydliggjordes att utvecklingsarbetet inte begränsades till att handla om just FAMN-deltagarna. På varje skola arbetade man med att sprida kunskap om FAMN och dess metoder men också om kvalitets-hjulet. På samtliga skolor kom man till insikt att utvecklingsarbetet omfattade hela skolan och inte endast FAMN-deltagare. FAMN blev ytterst relevant och kom att få fäste i verksamheterna genom kollegialt lärande och andra former för lärande och reflektion.

FAMN har alltså lyckats skapa en modell för fokuserad metodutveckling och dokumenterat i enlighet med ”hjulet”. Följande citat från en av skolorna illustrerar tydligt hur FAMN har gått från att handla om en målgrupp till att omfatta ett nytt sätt att arbeta med utvecklingsarbete på folkhögskolorna.

”Det handlar inte om metoder för att inkludera nyanlända utan om nya kommande målgrupper också”.

Referenser

Ann Öhman Sandberg, lektor i pedagogik Örebro, Christina Ehneström, utvärderingskonsult VETA Advisor, Per-Erik Ellström, professor i pedagogik Linköpings universitet, Lennart Svensson, professor i Sociologi Linköpings universitet. *Att organisera för hållbar skolutveckling – en studie av Stockholms stads arbete med implementering av Läslyftet*. 2018-10-16.

Kirkpatrick, D.L. (2005). *Evaluating Training Programs: The Four Levels*. San Francisco, CA: Berrett-Koehler.

Skolverket 2021, hemsida, Planera och organisera för kollegialt lärande
Skollagen (2010:800)

Samverkansmodell – att arbeta med rekrytering och etablering

När det gäller arbetet med rekrytering och etablering har vi arbetat med en samverkansmodell för att underlätta planeringen av de insatser som behöver genomföras. Under analysfasen utarbetade vi samverkansplattformar som verktyg där vi arbetat utifrån vår kvalitetsmodell:

- Var är vi?
- Vart ska vi?
- Hur gör vi?
- Hur blev det?

Mer specifikt för samverkansplattformarna har vi ställt följande frågor och uppgifter för var och en av samverkansaktörerna (se figur nedan):

- Vilken roll har samverkansaktören i projektet?
- Hur ska vi samarbeta?
- Syftet med samverkan
- Tidsplan och ansvarig
- Horisontella principer

FIGUR 10: Mall som vi använt per samarbetspart

Folkhögskola: _____ Datum: _____ Samarbetspartner: _____

Frågeställningar	VAR ÄR VI?	VART SKA VI?	HUR GÖR VI?	HUR BLEV DET?	NÄSTA STEG
Vilken roll i projektet?					
Hur ska vi samarbeta?					
Syfte med samverkan?					
Tid och ansvarig					
Horisontella principer					

Erfarenheter av att använda samverkansplattformen

Några röster från delprojekten:

”Att samla all information på samma ställe, vilket möjliggör för andra personer att enkelt få en överblick och kunna sätta sig in i arbetet (något som inte alltid görs för verksamheterna på skolan som har externa kontakter).”

”Samverkansplattformen ger insyn i de andra delprojektens arbete med rekrytering. Den ger struktur och är bra som ett utvärderingsunderlag.”

”Samverkansplattformen har varit för komplex och mångsidig för oss att använda som ett levande dokument.”

”Dokumentationsarbetet tar tid och riskerar att kännas stressigt och tungrott.”

Och här förslag på hur dokumentationen ska vara:

”Viktigt att allt dokumentationsarbete blir så enkelt som möjligt. Korta notiser i tydliga mallar som enkelt går att dela och sprida internt. Vi har haft delmålen på vår agenda på vår lokala styr- och arbetsgrupp och genom de löpande protokoll som förts vid varje möte har vi kunnat följa förloppet kring just samverkan.”

Vikten av att man dokumenterar och arbetar mer systematiskt framgår av Strömbäcks kommentar till att arbeta med att nå ut till nya samarbetsparter.

”Under analysfasen så gjorde vi mycket grundläggande arbete för att förstå hur vi skulle nå Umeå kommun på en bredare front. En kartläggning med namn, funktion, ansvarsområden och även en slags logg som visade på när och vad senaste kontakten innehållit, visade sig värdefull. Detta innebar bland annat att vi kunde överta varandras kontakter inom skolan och bygga vidare på det som senast var aktuellt. Givetvis bygger mycket av detta samverkansarbete på just personkontakt men att ha denna kartläggning var ett stöd för minnet var värdefullt.”

Skolorna har genom ett mer strukturerat arbetssätt nått nya samverkansparter som studieförbund och organisationer i civilsamhället. Men också gjort att man valt bort den samverkan som inte gett skolan så mycket.

Folkhögskolan är fortfarande relativt okänd i utbildningssamhället. Det gäller också studie- och yrkesvägledare som delprojekten haft dialog med.

Det utåtriktade arbetet i projektet har gjort att en del skolor kommit in i sammanhang man inte annars gjort. Ett exempel är ett kompetensförsörjningsråd i Östergötland med kommuner, universitet och andra aktörer där nu folkhögskolan finns med.

Samverkansarbetet har gjort att man ”lyft blicken och varit framåtskapande”. Vilket gett upphov till att man, som ett exempel, har startat en projektgrupp på Eslövs folkhögskola för att bättre kunna omvärldsbevaka och se vilka utbildningsbehov som finns på ett tidigt stadium.

Samverkan på regional nivå

Folkhögskolorna inom projektet har haft till uppgift att inte enbart arbeta lokalt i den kommun man verkar utan också genomföra rekrytering, etablering och spridning av information om FAMN inom de regioner man verkar. Detta har bland annat skett genom att alla delprojekten, liksom på den nationella nivån, arbetat med en referensgrupp.

En del folkhögskolor har i sina referensgrupper tagit med samverkande organisationer som finns för folkhögskolorna/folkbildningen i de flesta regionerna till exempel bildningsförbund. Vidare har samarbete skett med en del kommunförbund. En av folkhögskolorna i projektet ägs av en region vilket gör att skolan har tillgång till ett brett nätverk för både rekrytering och etablering. Det är Dalslands folkhögskola som med regionen inlett ett samarbete med praktikplatser som ledde till sommarjobb och därefter möjlighet till tillsvidareanställning. Detta gäller också arbete inom vården samt arbete som fastighetsskötare. Dessutom har skolan deltagit i två regionala ESF-projekt som syftat till att skapa resurser för folkhögskolorna och den kommunala vuxenutbildningen att ta emot fler ensamkommande.

Delprojekten har gjort insatser för att ytterligare bygga upp kontakter med Arbetsförmedlingens regionala enheter då den lokala närvaron upphört på flera orter där folkhögskolorna verkar.

Vikten av att arbeta med en referensgrupp regionalt speglas av följande kommentar från ett av delprojekten:

”Förutom att synliggöra FAMN och delge (referens)gruppen hur projektet fortlöpt så har det också gett utrymme för diskussioner på en strategisk och mera långsiktig nivå. Att få ge och ta i ett sådant samtal har flyttat fram skolans position inom regionen. Nyanländas situation har belysts från många håll och bland annat länsstyrelsens överblick och analys av läget har visat sig värdefullt.”

Ett alternativ till referensgrupp knutet till projektet har prövats av Strömbäcks folkhögskola där man arrangerat samverkansträffar knutna till folkhögskolan. Så här beskriver man detta:

”Under 2020 genomfördes 2 samverkansträffar. Den första i februari och då på plats på skolan. Den fick stort genomslag hos vissa kommuner som skickade 10 personer för att delta. Dagen blev mycket lyckad med allt från speedmeeting, information om skolhund, rundvandring på området, och lunch i restaurangen. Under eftermiddagen vidtog livliga samtal i grupper kring möjligheter till samverkan. Formatet med samverkansträff kommer vi att upprepa när pandemin släpper sitt grepp.”

Samverkan på lokal nivå

På lokal nivå har delprojekten arbetat med samverkansplattformarna enligt beskrivningen ovan. De fem delprojekten har alla bildat referensgrupper där samverkansparter både på lokal och regional nivå har deltagit. Pandemin har påverkat kontinuiteten och en del möten blev inställda innan man övergick till att arbeta digitalt. Delprojekten har haft svårt att samla referensgrupperna och antalet möten har varit för få för att kunna utvärdera värdet av lokala referensgrupper. Dock kan man konstatera att man samverkat med de parter som ingått i referensgrupperna i rekryteringsarbetet utanför själva mötena. De fem delprojekten har totalt haft 45 parter i referensgrupperna. Exempel på samarbetsparter är Arbetsförmedlingen, gymnasieskolor/språkinstruktionen, kommuner, regioner, Länsstyrelser, kommunförbund, folkhögskolor, bildningsförbund, studieförbund, religiösa organisationer, ESF-projekt och Röda Korset.

Alla delprojekten har haft samverkan med Arbetsförmedlingen och kommuner i både den egna kommunen och kringliggande. Det som bör noteras är att skolorna har märkt att omorganisationen av Arbetsförmedlingen har påverkat samarbetet negativt främst för att man dragit ner på den lokala närvaron och att de varit svåra att nå. I en del fall har skolorna ingått i den DUA-överenskommelse som tecknats mellan Arbetsförmedlingen och kommunen. Ett exempel kring detta från Strömbäcks folkhögskola:

”Vi hade till en början en tydlig avsikt att komma med i Samordningsförbundet i Umeå kommun då vi tagit intryck av hur denna fråga är organiserad i Skellefteå kommun.”

Detta visade sig dock betydligt svårare än vi trott. Vi har aldrig tidigare fått komma fram till att medverka i strategiska samarbeten. Däremot har vi nu efter ihärdigt arbete på personnivå landat i flera samarbeten med Umeå kommun. Vi finns nu med som en tydligare part på nätverksnivå.

Folkhögskolorna i allmänhet och Strömbäck i synnerhet nämns i den nya DUA ansökan som gjorts av Umeå kommun med kranskommuner.

Ett stort framsteg var att få finnas med i den kommundialog som DUA anordnade. Där knöts flera bra kontakter.”

Rekrytering

Delprojekten har haft kontakt med språkinstruktionen i den egna kommunen men också i kringliggande kommuner. Det har haft betydelse för rekryteringen av deltagare till projektet FAMN. En folkhögskola lyfter problematiken kring att folkhögskolan kan bli sista utvägen för en del deltagare:

”Samverkan med språkinstruktionen har varit sporadisk. Det är inte alltid lätt att få tid för kontakt och samtal skolorna emellan. Det riskerar också att bara bli en typ av deltagare som vidarebefordras, vilket kräver anpassning och insatser. Framför allt har den närliggande gymnasieskolan hört av sig när de har elever som utbildningen inte alls har fungerat för och som måste gå vidare och/eller som har uppehållstillstånd enligt Nya gymnasielagen. Vi blir i många fall deltagarens ”sista utväg”. Risken är att vår skola blir till en skola som samlar upp de svagaste deltagarna, både när det gäller hälsa, livssituation och studieresultat. Det blir mycket jobb att få studierna att fungera och få gruppen motiverad. En mer blandad grupp som också har ett par studiestarka deltagare får många positiva synergieffekter, vilket skulle gynna alla.”

Delprojekten har kommit olika långt i sitt arbete. Detta beror främst på att en del folkhögskolor har stora aktiva och relevanta nätverk sedan länge medan andra har mindre, bland annat beroende på att man i olika grad har arbetat med nyanlända. Under genomförandefasen har delprojekten haft goda möjligheter att utbyta erfarenheter för att lära av varandra.

Tankar kring rekrytering

Så här har man tänkt på Marieborgs folkhögskola kring rekrytering:

”Rekrytering avseende målgruppen sker dels via nätverk i den civila sektorn, dels via ett utarbetat samarbete med kommunal förvaltning och arbetsförmedlingen. En mindre del av rekryteringen sker via andra utbildningsanordnare. Avseende det första är det främst genom frivilligorganisationer och bildningsförbund såsom Rädda Barnen eller ABF som detta sker. Till ovanstående ska tilläggas att ryktet går bland människor som tipsar varandra om skolan, i synnerhet den enhet som är placerad i ett av Norrköpings miljonprogramsområden.”

Strömbäcks folkhögskola hakade på kulturdagar i Umeås invandrantäta stadsdelar.

”Vi kollade upp vad som fanns i Umeå i form av kulturdagar för unika stadsdelar som Ålidhemsdagen och Ersbodadagen. Vi kontaktade de ansvariga och fick tillstånd att delta med information om skolan. Vår resursperson med många personliga kontakter deltog på dessa dagar med tryckt information om skolan.

3–4 personer från skolan stod på torget i Umeå under en fredag i början av september från kl 12 och framåt. Vi hade rollup och tryckt info med oss som vi delade ut till intresserade. Många hade tid att stanna och prata och visade intresse för folkhögskolan. Vi nådde ut med vår information men såg ingen direkt nyrekrytering utifrån denna insats.”

Flera av skolorna har arbetat med riktade utskick och nyhetsbrev. Ett exempel är Strömbäck som arbetat med stöd av ett verktyg Mailchimp som gör det möjligt att följa upp utskicken med den statistik som genereras. SYV på gymnasieskolor som målgrupp för mejlutskick har gett resultat.

Traditionella studiebesök till exempel med parter från civilsamhället som tar med sin unga nyanlända till skolan har fungerat väl. I regel har det visat sig att det är bättre att rekrytera till ”hela” skolan och inte specifikt till bara projektet FAMN.

Enligt mätningar som några av skolorna gjort så är ”mun till mun-metoden” den mest effektiva rekryteringsmetoden. Att ”kompisrekrytering” är det som fungerat bäst i projektet och gett bäst resultat visar också den utvärdering som gjorts.

Det går en skiljelinje mellan delprojekten när det gäller arbetet med kommunikation och marknadsföring. Några skolor anlitar eller har professionella kommunikatörer anställda. Där har man kommit längre när det gäller att jobba med hemsidan, sociala medier, digital annonsering och sökmotoroptimering. Överhuvudtaget har skolorna under projektperioden allt mindre använt sig av tryckt material.

Rekryteringen på skolorna innehåller också ett arbete med urval och antagning till projektet FAMN och de möjliga kurser som deltagarna kan antas till. Här läggs grunden till den individuella studieplanen (ISP) som delprojekten arbetat med. Här intervjuar man deltagare antingen digitalt eller på plats i skolan. Man kollar betyg, tidigare studieintyg och kartlägger kunskaper och erfarenheter som deltagarna har med sig. En skola har prövat att arbeta med självbedömning. Eftersom målgruppen har varit nyanlända har kunskaper i svenska språket hamnat i fokus.

För att kontrollera kunskaperna svenska har man i regel använt sig av tester ofta i kombination med intervjuer. En skola har valt att arbeta med test över nätet genom EducateIT. Svensklärarna har i stort sett varit nöjda med att snabbare kunna placera deltagare på rätt nivå och att man haft underlag för att kunna föra en diskussion med deltagarna om deras faktiska nivå i svenska. Deltagarna har haft en tendens att överskatta sina kunskaper i svenska. En del menar att man också måste väga in och fokusera mera på deltagarnas praktiska färdigheter till exempel när det gäller hantverksmässigt kunnande och intresse.

Eller som en skola uttryckt problematiken:

”Vi kan komma behöva tänka omkring hur vi använder (språk)testerna särskilt på yrkesutbildningar då vi eventuellt måste lägga större vikt vid att se till kvalifikationer som kan uppväga en låg språknivå.”

Rekryteringen till projektet av nyanlända och därmed i regel språksvaga har visat sig vara problematiskt. Är skolan eller snarare pedagogerna villiga att ta emot deltagare med allt för bristfälliga kunskaper i svenska?

”Det känns som folkhögskolan blivit den sista utvägen. Vill vi ha den rollen? Hela idén med folkhögskola är ju att ta hand om dem som står längst ifrån studier i samhället.”

Det är viktigt att kunna ta emot deltagare som har låg nivå på språket men har andra kvalifikationer som kompenserar. Ett exempel på detta är undersköterskeutbildningen vid Strömbäcks folkhögskola där man tagit emot deltagare som egentligen haft för låg språknivå. Man menar att det har gått men det har tagit tid. Många deltagare tror att det ska gå fort att lära sig svenska.

Framgångsfaktorer

Skolorna har dokumenterat vad de tycker behöver utvecklas och vad som varit framgångsrikt/mindre framgångsrikt i rekryteringen av deltagare. Här några exempel från skolorna i projektet:

”Samordna rekryteringen, vilket gör att viktiga kunskaper och erfarenheter tas tillvara. Flera kursansvariga har länge efterfrågat en marknadsförare på skolan. Även om personalkostnaden höjs så blir vinsten större i det långa loppet. Fler deltagare på skolan tryggar ekonomin, vilket minskar stressen för den enskilde kursansvarige och tid som lärare tidigare behövt lägga på rekrytering kan omfördelas till kvalitetshöjande insatser.”

”Studiebesök på skolan - ”Att se, smaka och lukta” på skolan är en viktig del i vår marknadsföring då vi ligger naturskönt, har bra lokaler och god mat. Vi tror också att det är viktigt att vi får mötas person till person och se våra blivande deltagare i ögonhöjd.”

”Vid några externa sammanträden under projektiden har en återkommande fråga om hur verksamma studie- och yrkesvägledare i kommunen inte har rekommenderat folkhögskolan som studieform uppmärksammats. Nyanlända unga vuxna som söker alternativ till gymnasieskolan menar att de själva bara blivit rekommenderade Komvux, genom SYV på gymnasiet.”

Att etablera deltagare i vidare studier, praktik eller arbete

Denna del av projektet har inte varit i fokus på samma sätt som rekrytering och inkludering av deltagare i folkhögskolans kurser. Detta beror på att projektet spänt över enbart

fem terminer och de flesta deltagarna har inte hunnit avsluta sina studier på allmän kurs gymnasienivå. Flera deltagare har också följt undervisningen på allmän kurs grund och har därmed ännu längre tid framför sig för att slutföra studierna.

Vi har inom projektet studieväglett en hel del deltagare att påbörja studier på yrkesutbildningar i kommunal regi på icke gymnasial nivå. Det beror på att vi haft flera deltagare som omfattats av Nya gymnasielagen och som bland annat haft kravet att man måste få ett arbete senast sex månader efter studiernas slut för att få uppehållstillstånd.

Liksom i arbetet med rekrytering har delprojektet prövat att använda en samverkansplattform som stöd i arbetet och med samma resultat att den upplevts som nyttig men allt för arbetskrävande. Det gjorde att vi i projektet också prövade att arbeta med att logga samverkansaktörerna vilket föll bättre ut.

I projektet FAMN ingick att utveckla yrkeskurser för nyanlända. Här följer några exempel på utbildningar.

Eslövs folkhögskola har startat och genomfört en yrkesutbildning på grundnivå med inriktning mot fastighetsskötare. Här följer en relativt detaljerad beskrivning av hur man resonerat kring målgruppen, upplägget, genomförandet och resultatet.

”Deltagare i FAMN-projektet har ofta en bristfällig skolbakgrund från sitt hemland, de har spenderat kort tid i Sverige och har därmed bara haft ett fåtal år på sig att läsa in grundskolan. Många av dem kämpar och finner att de har svårt att ta sig vidare. Samtidigt vill många av dem inget hellre än att komma ut i arbete. Att få en försörjning, kunna flytta till en egen lägenhet, och klara sig själv är starka drivkrafter – som för de allra flesta ungdomar i deras ålder.

Men för att komma in på arbetsmarknaden krävs inte sällan en gymnasieutbildning, inte minst för att få ett fast jobb med en bra lön och möjligheter att avancera. För dessa deltagare ligger det ofta ganska många år framåt i tiden. Att motivera dem att hålla fast vid sina studier i ett sådant läge är oerhört svårt. De flesta yrkesutbildningar som finns ligger på antingen gymnasienivå eller på eftergymnasial nivå. I praktiken innebär det att många av dessa ungdomar är utestängda från den typen av utbildningar.

Vi på Eslövs folkhögskola har därför valt att skapa en yrkesutbildning på grundnivå med inriktning mot fastighetsskötsel. Att vi valt att lägga den på grundnivå har med ovanstående att göra. Vi tror att om vi kan erbjuda yrkeskunskaper och praktik kombinerat med teoretiskt studier kan vi nå framgång med den här gruppen, dels genom att ge dem en möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden, dels genom att lägga grunden för fortsatta studier.

Den första gruppen på allmän linje med fastighetsprofil startade höstterminen 2020.

Målet är att etablera deltagarna på arbetsmarknaden. För att lyckas med det behöver vi även etablera vår utbildning så att den får anseende och gott renommé i branschen.

Om vi lyckas att etablera utbildningen så tror vi att det blir lättare för deltagarna att få praktikplatser och i förlängningen också arbete. Vi tror även att täta samarbeten

med branschen innebär att vi kan skapa en relevant utbildning som lär deltagarna det som branschen efterfrågar.

Vi inledde tidigt samarbete med EBO, Eslövs bostads AB, och har även fortsatt jobba med representanter från företaget. EBO har tyckt till om läroplanen, innehållet i de olika ämnena, och tagit emot praktikanter.

Under planeringsarbetet hade skolan även kontakter med andra företag. Många uttryckte intresse, men var inte med från start som en samarbetspartner.

Skolan anställde även en lärare för att arbeta med utbildningen. Uppdraget var att bygga en utbildning som var relevant både för branschen och för deltagarna.

Under hösten hade läraren mycket kontakter med branschen och lyckades även knyta till sig LKB, Lunds kommunala bostadsbolag, som ett samarbetsföretag. Folkhögskolan deltog även i en konferens för alla VD:ar i den skånska allmännyttan, där man berättade om utbildningen.

Deltagarna på utbildningen har läst fastighetsämnen blandat med ämnen för grundläggande behörighet. De allra flesta deltagarna har dock varit klara med både högstadie- och gymnasiestudier vilket gjort dem överkvalificerade.

Vi var tydliga inför utbildningsstart att de skulle behöva delta även i de behörighetsgivande studierna. Men trots det har det varit visst missnöje bland deltagarna, de har helt enkelt velat läsa 100 procent fastighetsskötsel.

Detta betyder att vi som skola måste fundera på vilken nivå vi vill lägga vår utbildning. Majoriteten av dem som sökte hade en högre nivå än grundskola. De som sökte och som inte nått grundläggande behörighet ansågs ha för låg språklig nivå för att klara utbildningen på ett år, både avseende att tillgodogöra sig undervisningen i fastighetsskötsel och att nå grundläggande behörighet.

Diskussioner om hur vi ska göra framåt fortsätter och det finns i skrivande stund inte något beslut. Frågan berör även andra områden där vi som skola måste fatta vissa avgöranden. Det gäller till exempel hur vi ska hantera sökanden som lyder under Nya gymnasielagen samt hur vi använder våra språknivåtest.

Inför första omgången av utbildningen fick vi flera ”Nya gymnasielagen-sökande”. Vi tog dock inte in dem, dels på grund av formen av uppehållstillstånd, dels på grund av deras språknivå. I antagningen använde vi språktest från EducateIT för att kartlägga nivån.

Detta väcker frågor kring hur vi som skola ska resonera kring språknivå på den här typen av utbildningar – ska vi ha fokus på att deltagare ska nå behörighet, alltså klara skolan, eller ska vi lägga fokus på att de ska få tillräckliga språkkunskaper för att kunna klara ett yrke?

På skolan diskuteras även att göra utbildningen till en renodlad ”gymnasielagsutbildning”, alltså att den sker på gymnasienivå och är mer lik de yrkespaket som vuxenutbildningen driver.

I arbetet med att utveckla yrkesutbildningar har vi knutit branschråd till utbildningen. I branschrådet deltar arbetsgivare som ger synpunkter på innehållet i utbildningar-

na och tar emot deltagare för praktik. Många av deltagarna får efter yrkesutbildningen arbete på sina praktikföretag.”

För att underlätta utvecklingen av yrkesutbildningar fick delprojekten dispens från Folkbildningsrådet att ha upp till 30 procent praktik i sådana kurser. Utvärderingen av dispensen visar att framgångarna med att erbjuda utökad praktik på allmän linje med inriktning mot fastighetsskötsel har varit många.

”Vi delade upp praktiken i tre delar, med två veckor den första terminen och sedan två respektive tre veckor under den andra och sista terminen. Sammanlagt alltså sju veckor. Detta gjorde att deltagarna ganska snabbt fick testa på att vara ute i verkligheten och att komma i kontakt med det yrke de studerade till.

När de var ute på praktik de två sista omgångarna hade de utökade kunskaper och kunde använda det de lärt sig både i klassrummet och under tidigare praktikperioder.

Deltagarna fick i möjligaste mån själva hitta praktikplatser, men för dem som inte lyckades hade skolan arrangerat ett fåtal platser, bland annat inom skolans egen fastighetsskötsel. Skolan äger flera fastigheter, både skollokaler och internat som är i behov av skötsel. Skolans egen servicechef agerade arbetsledare i vissa moment och var väldigt nöjd med utfallet. Hon skulle gärna ta emot fler praktikanter från utbildningen.

Flera av de andra företagen som tagit emot praktikanter har varit väldigt nöjda med dem och många av deltagarna på kursen har fått arbete, antingen sommarjobb eller mer permanenta jobb.

Alla åtta deltagare som gick färdigt utbildningen fick sommarjobb, bara en av dem i en annan bransch. Ungefär hälften hade fast anställning efter avslutat sommarjobb och resten av dem väntade på besked om anställning eller var sysselsatta genom vikariat.”

Ett annat exempel på yrkesutbildning är Strömbäcks och Dalslands undersköterskeutbildningar.

”Att ha en egen yrkeskurs som var startad med tanke på att just få nyanlända att komma ut i yrkeslivet har visat sig vara en viktig del i vår egen utbildningskedja. För dem som ansöker om uppehållstillstånd enligt NGL så har vi också sett en fördel med denna utbildning.

Sen har det varit problem inom kursen med stora skillnader i nivå vad gäller svenskan. En förbättring har skett genom förstärkning med SVA-lärare och pedagogisk resurs samt kollegialt lärande. Med tanke på det kläna underlaget för rekrytering så har ändå ett stort antal nyanlända genomfört, eller kommer att genomföra, sin utbildning till undersköterska på Strömbäck.”

Flera av skolorna kommer att efter FAMN-projektets slut starta nya yrkesutbildningar eller fortsätta med nystarter av redan utvecklade kurser. Vård och omsorgsområdet med undersköterskeutbildningar samt fastighetsskötareutbildningar är exempel på detta.

Målgruppen unga nyanlända och då speciellt ensamkommande vill i regel komma i arbetet så fort som möjligt. Detta beror på att man ofta skickar hem pengar till anhöriga och en i deras kultur skeptisk inställning till att låna för att försörja sig under studietiden. Det visade sig att en del av deltagarna innan de deltog i projektet haft extraarbete och/eller sommarjobb. Detta gäller dock inte alla så en hel del insatser har gjorts av skolorna för att ordna praktik och sommarjobb. En del deltagare som haft extraarbete vid sidan av studierna har ibland haft svårt med närvaron.

Varje fredag under året genomförde en skola praktik inom området fastighetsskötsel och trädgård för två FAMN-deltagare på en arbetsplats som hade erfarenhet av att integrera nyanlända personer. Båda deltagarna trivdes bra och har genom detta fått sommarjobb/extrajobb.

På en del praktikplatser har man inte kunnat ta hand om nyanlända deltagare på ett bra sätt och har inte haft tid eller möjlighet att komma till skolan för en kortare handledarutbildning. Flera FAMN-deltagare valde därför att helt hoppa av praktikspåret är en skolas erfarenhet. I samverkan med externa praktikplatser behöver det därför säkerställas att praktikplatserna kan ge den praktik som deltagarna förväntar sig och att det blir bra utifrån deras behov och förutsättningar.

Det samlade intrycket är att en stor del av deltagarna i FAMN projektet har haft sommarjobb och/eller extraarbete under terminerna. Som exempel kan arbete i parker och på kyrkogårdar, inom äldreomsorgen, inom restaurang- och hotellbranschen nämnas. Påverkan av pandemin från cirka mars månad 2020 har gjort att en hel del sommarjobb och extraarbete inte har blivit av.

Studie- och yrkesvägledningsinsatser

Skolorna har lagt upp SYV-arbetet på lite olika sätt. En skola har arbetat med att både mentorer och studie- och yrkesvägledaren samarbetat med att stötta deltagarna genom att hjälpa till att skriva CV, personliga brev och att skriva ansökningar till både arbeten och utbildningar. De har till exempel också informerat och tipsat om när det gäller att boka in sig på högskoleprovet, sista ansöknings- och kompletteringsdagar till olika utbildningar.

Riktade möten med enskilda deltagare har varit en annan väg att arbeta med studie- och yrkesvägledning. Det har särskilt varit fallet för deltagare som tillhört gruppen som fått tillfälligt uppehållstillstånd inom ramen för den så kallade Nya gymnasielagen. Detta har lett till att dessa deltagare fått stöd och hjälp att hitta adekvata utbildningar som kan leda vidare till jobb. Den enda vägen har varit yrkesinriktade kurser på den kommunala vuxenutbildningen. Det har samtidigt betytt att deltagarna lämnat projektet. Några få deltagare har valt att fortsätta studierna inom ramen för projektet för att man vill ha en starkare kunskapsgrund att stå på.

Vägledningssamtal i grupp har prövats på två av skolorna. Man kom fram till att både individuell och vägledning i grupp behövs. Drop-in på fasta tider för information om vidare studier upplevdes inte som en bra form av deltagarna. Det viktiga är att SYV-funktionen är tillgänglig och arbetar deltagarnära.

Ett av delprojekten har haft ett samarbete för att utbyta erfarenheter kring studie- och yrkesvägledningsinsatser med andra ESF-projekt inom deras region. Det gäller Rädda Barnen med projektet ”Min framtid” och Norrköpings kommun tillsammans med Region Östergötland i ”Reach”.

Samhällsorienteringslektioner som enbart fokuserat på den svenska arbetsmarknaden har varit ett annat sätt att arbeta med yrkesvägledning. En utvärdering med deltagarna visade på att man fann innehållet lärorikt och relevant.

Några skolor har arbetat med ett ”årshjul” för att planera in SYV insatser och också integrera arbetet med den individuella studieplanen (ISP) i samma ”årshjul”.

Marieborg har arbetat med workshoppar både på plats och digitalt med temat ”Möjliga vägar till arbete”. Resurspersoner har varit skolans studie- och yrkesvägledare, en lärare och biträdande rektor. Information gavs om brist- och framtidsyrken. Därefter använde man sig av menti.com för att diskutera kring vad som är viktigt att tänka på vid en jobbintervju samt vad som är det viktigaste för att få ett jobb man vill ha. Ett annat tema för samma typ av workshopupplägg var ”Min väg till arbete och intervjuteknik”.

Strömbäcks folkhögskola har till exempel genomfört träffar med Rädda Barnen och deras projekt Ung kraft med fokus på jobbsök. Rädda Barnens projekt Ung Kraft har också skickat sitt material som förmedlats till deltagarna.

En av skolorna uttrycker sina erfarenheter av arbetet med studie- och yrkesvägledning så här:

”Vi upplever att det kanske är svårt för deltagarna att se SYV:ens roll. SYV arbetar även som lärare och har mentorsuppdrag vilket gör det otydligt för deltagarna vilken roll denne fyller. Vi är inte helt säkra på att alla deltagare ens vet att de har tillgång till SYV på skolan och/eller vad tjänsten kan erbjuda dem.

Mentorers arbete och SYV-funktionen kan utvecklas genom att skapa tydligare system och strukturer. Vi vill se en tydligare koppling mellan mentorernas arbete och SYV så att det inte blir för mycket ”stuprörstänk”, utan att mentorer och SYV arbetar mer nära runt deltagarna.

SYV bör få mer tid för sitt arbete och vara mer involverad i starten när arbetet med ISP (Individuell studieplan) startar för att lättare kunna vara med på banan i sin handledande roll.”

Arbetssätt och pandemin

Projektet genomfördes trots att det bedrivits under två omgångar pandemi med distansutbildning och andra begränsningar. Pandemin har försvårat möjligheten att få ut deltagare i praktik, att lotsa ut deltagarna i föreningsliv och erbjuda läxhjälp och aktiviteter efter skoltid. Vi upplevde också ett minskat intresse från potentiella arbetsgivare och delvis begränsat samarbete med våra samarbetsparter. En del aktiviteter avbokades till en början men efterhand som alla förstod att vi fick dras med pandemin en längre tid och att vanan att mötas digitalt ökade så återupptogs möten och kontakter.

Horisontella principer

Projektets strategi har varit att integrera arbetet med de horisontella principerna på ett naturligt sätt i vardagen. Under analysfasen hade FAMN en konsult inne som i workshop-form arbetade med projektet och de horisontella principerna. Avsikten var att inte dessa frågor skulle bli sidoordnade och bara synas i enskilda föreläsningsmoment eller formella dokument. I stället har arbetet i projektets alla delar tagit principerna i beaktande – i valet av aktiviteter, möten, bedömningar, gruppsammansättning, stöd med mera.

Exempel från projektet är hur vi i förändringsprocessen arbetat in de horisontella principerna och dess identifierade problemområden i konkreta aktiviteter. Utvecklingen av de pedagogiska metoderna i sin tur har tagit hänsyn till både unga kvinnor och mäns behov. Många metoder som togs fram vilade på folkhögskolornas värdegrund som till exempel betonar alla människor lika värde och rättigheter, individens makt över sitt eget liv och individens förmåga att forma sitt liv. Vidare att man möter varandra med ömsesidig respekt och att lärande bygger på en jämställd dialog.

Några exempel på metoder där folkhögskolorna har tagit hänsyn till de horisontella principerna är:

- Språkutvecklande arbete med en roman, där tema om kvinnors situation i Sverige under början av 1900-talet problematiseras.
- Likabehandlingsplan och ett exempel på värdegrund från Västerås folkhögskola.
- Samhällskunskap, som handlar om normer och demokrati.
- Förberedande arbetssätt, temadag om diskrimineringslagen.
- Nyhetssida, hedersrelaterat förtryck.

VETAs utvärderingsenkäter visar på att deltagarna fått bättre vetskap om svensk arbetsmarknad. Här har folkhögskolorna arbetat med att bryta de traditionella köns mönsterna.

3. Projektets resultat, mål och indikatorer

När det gäller vilka resultat vi uppnått i projektet utgår vi från förändringsteorins resultatmål ur deltagar- och verksamhetsnivå. För att kunna bedöma det så har VETA Advisor tagit fram kvalitativa och kvantitativa indikatorer per resultatmål. En indikator är precis som det låter en indikation på om utfallet av genomförda aktiviteter leder till önskad förbättring/resultat. Projektledningen har haft möjlighet att föra in folkbildningens tradition att jobba kollegialt för att göra en bedömning som man till exempel gör vid omdömessättning. VETA Advisor har också tagit hänsyn till projektets angreppssätt att komplettera kvalitetshjulen med berättelser. Här kan en berättelse beskriva resultatet av en metod, faktiskt beskriva en metod och/eller folkhögskolans särart. Datainsamlingen har gjorts genom dokumentstudier, fallstudier och deltagarenkäter. Projektets resultatmål, indikatorer och källor kan du ta del av på detaljnivå i bilaga 2.

I det här kapitlet kommer vi ge exempel på indikatorer per resultatmål för att sen beskriva VETAs bedömning av projektets måluppfyllelse avseende alla tre delmålen på en aggregerad deltagar- och verksamhetsnivå.

Resultatmål och exempel på indikatorer på individnivå

Målet är att deltagande unga nyanlända kvinnor och män har ökad valkompetens, följer sin individuella studieplan och upplever sig inkluderade. Se figur 2. Förändringsteori på individnivå.

Några indikatorer är hur många som faktiskt har en individuell studieplan, att innehållet är väsentligt och att hen vet vad målet med sin utbildning på folkhögskola är.

Hur många upplever att man fått en ökad kunskap om möjliga yrkes- och studieval och hur har man fått en ökad förståelse för hur arbetsmarknaden fungerar?

Tycker deltagarna att de fått det studiestöd som de behöver och att de känt sig delaktiga i undervisningen? Känner man sig lyssnad på, arbetar lärarna med språket i all undervisning, förstår jag undervisningen, finns det en ömsesidig respekt mellan deltagare och lärare?

Samlad bedömning på individnivå

Detta avsnitt är från VETAs utvärderingsrapport.

”Våra intervjuer och deltagande i olika aktiviteter visar att deltagarna utvecklades genom projektet. Det gällde språkkunskaperna – inklusive läslusten och läsförståelsen – men ock-

så allmänt när det gällde självkänsla och personlig utveckling. Det gick att se en tydlig progression för deltagarna under projekttiden. Både enkätresultat och dokumentstudierna visade på nöjda kursdeltagare, liksom nya kunskaper, ökad kompetens och ett ändrat förhållningssätt till arbete och studier. Enkäten visade också på goda resultat på individnivån. Deltagarna hade fått en studieplan, men här fanns det skillnader mellan de enskilda skolorna – från två tredjedelar till samtliga. En majoritet upplevde att studieplanen innehöll vad de behövde – från 44 procent och uppåt på de olika skolorna.

Enkätsvaren från deltagarna gav på det hela taget en positiv bild av hur projektet hade genomförts och hur undervisningen hade skötts. Mellan 65 till 100 procent (på de fem skolorna) svarade att läraren undervisade ”så att jag förstår”. På frågan om deltagarna fick hjälp att klara av studierna var svaren övervägande positiva. Citaten nedan kommer från intervjuerna.

- *Om man inte förstår en uppgift här så får man hjälp. De som är nya förstår inte, här får man fråga hur många gånger man vill. Lärarna hinner med, mindre grupper.*
- *Studiestuga – kan man få hjälp och klara sina uppgifter. När jag gick på gymnasiet var det så många elever.*

De allra flesta deltagarna svarade i enkäten att de hade blivit bättre i svenska språket – alltifrån 75 procent till 100 procent.

- *De som inte är ganska bra på svenska när de kommer uppger att de blivit betydligt bättre på svenska sen de började på folkhögskolan.*

Mellan 55–76 procent av deltagarna uppgav att de hade fått en ökad förståelse av vad de kunde jobba med och vad de kunde studera vidare till efter tiden på folkhögskolan. Mellan 55 till 90 procent kände sig motiverade för fortsatta studier.

I intervjuerna lyfte deltagarna fram värdet av att ha en studieplan och en mentor eller SYV, något som underlättade medvetna vägval av studier och ett framtida yrke. De anger också i hög grad att de får hjälp med andra saker än sådant som har att göra med studier och skolan, det kan handla om bostadsfrågor, kontakt med Migrationsverket och annat. Våra intervjuer visar att deltagarna upplevde det positivt med blandade klasser och de gemensamma aktiviteterna uppskattades. Majoriteten av de intervjuade deltagarna framhöll också att man fått lära sig saker om Sverige – om arbetsmarknaden och jämställdheten.

I flera av de berättelser som dokumenterats framkommer det att tiden på folkhögskolan är och har varit mycket värdefull för deltagarna. De har känt sig delaktiga och kunnat få reflektera över sin tillvaro, relatera till egna erfarenheter och sätta ord på vad stödet på folkhögskolan inneburit för dem.

Sammantaget visar vår utvärdering att de flesta deltagarna fått en studieplan, fått bättre kunskaper om yrkeslivet och en ökad valkompetens när det gäller framtida studieval. Projektet har bidragit till att deltagarna har fått bättre stöd och därmed bättre förutsättningar att bli integrerade i samhället. Det är dock viktigt att påpeka att det finns betydande

skillnader mellan enskilda skolor, och att det är ett litet urval, så det går inte att dra säkra slutsatser av sådana jämförelser.

Pandemin har dock utgjort en svår belastning för projekten, men också för de enskilda deltagarna – i form av stress, sämre hälsa och svårigheter med studierna. Det kunde handla om användningen av distansstudier, till exempel i undervisningen i matematik. De flesta tyckte dock att det hade fungerat bra med distansstudier (från 2/3 av deltagarna på en skola och uppåt), men det fanns också de som upplevde problem med att inte träffa skolkamrater och lärare. Motivationen försvagades också för vissa. Några saknade gemensamma aktiviteter och idrott på skolan. En allmän svårighet fanns för de som lydde under Nya gymnasielagen och som snabbt måste klara sina studier och hitta ett jobb, detta påverkade i form av psykisk ohälsa och svårigheter att ta till sig studierna.”

Resultatmål och exempel på indikatorer på verksamhetsnivå

Se figur 3. Förändringsteori på verksamhetsnivå.

Delmål 1 rekrytering

Målet är att folkhögskolor använder en modell för rekrytering av unga nyanlända kvinnor och män.

Några indikatorer är en ökad rekrytering och kontakt med relevanta aktörer. Är folkhögskolan känd och bjuds man in till relevanta träffar? Har skolan en rekryteringsstrategi?

Delmål 2 inkludering

Målet är att deltagande folkhögskolor använder en modell för inkludering i behörighetsgivande studier på jämlika villkor för unga nyanlända kvinnor och män.

Några indikatorer är att man har utvecklat arbetsprocesser för de individuella studieplanerna och deltagares exempel på något som varit ovanligt meningsfullt, behovsanpassat och inkluderande.

Exempel på meningsfulla och berikande former för undervisningsinnehåll och kollegialt lärande.

Delmål 3 etablering

Målet är att deltagande folkhögskolor använder en modell som stärker unga nyanlända kvinnor och mäns etablering till vidare studier eller på arbetsmarknaden.

Indikatorer är andelen deltagare som går vidare till arbete och studier. Är folkhögskolan känd och bjuds man in till relevanta träffar?

Har skolan utvecklat bristyrkeskurser som möter deltagarens behov? Exempel på meningsfull inkluderande studie- och yrkesvägledning.

Samlad bedömning på verksamhetsnivå

Detta avsnitt är från VETAs utvärderingsrapport.

”Intervjuerna, dokumentstudierna och dialogerna med ansvariga visar på tydliga resultat på verksamhetsnivån. Det gäller framför allt att nya metoder för pedagogisk utveckling har tagits fram. Det gäller även ett mer reflekterat och systematiskt sätt att arbeta med inkludering och etablering och i viss mån även rekrytering, som alla var mål i projektet. Arbetet med den individuella studieplanen utvecklades också i skolorna, vilket bidrog till måluppfyllelsen för deltagarnas del, särskilt vad gäller en ökad förmåga till valkompetens. Tysons perspektiv har också underlättat och bidragit till utveckling på skolorna.

Vår datainsamling visar alltså på verksamhetseffekter i form av ökad kvalitet och en bättre måluppfyllelse för organisationerna. Erfarenhetsutbytet i projektet har inneburit lärrika diskussioner inom och mellan skolorna. En modell för reflektion över gjorda erfarenheter (det så kallade hjulet) har tillämpats och det har gett en tydligare struktur för dokumentationen och diskussionerna. En rad innovativa pedagogiska metoder har prövats och utvecklats. Det gäller inkluderande arbete med skönlitteratur, bokcafé-träffar, digital undervisning, ISP, rollspel, studiestugor, nya former för dokumentation, utforskande arbetssätt.

Projektet kan sägas ha fungerat som en katalysator för verksamhetsutveckling i kombination med ett ökat kollektivt lärande. Som följd av projektet har utvecklingsfrågor kommit mer i förgrunden genom att det har skapats plats och tid för att pröva saker och lära av andra – internt och externt. När delprojektledarna haft en tydlig ingång i läroplanen har projektet fått ett större genomslag. På Marieborg har man skapat en metodgrupp med andra lärare som använder kvalitetshjulet för att fortsätta utveckla det pedagogiska arbetet på skolan och då också för andra målgrupper. På Hagaberg har man en kompetensutvecklingsinsats ”Språkutvecklande arbetssätt” som kommer att pågå sex månader för alla lärare.

Skolorna har blivit bättre på att arbeta med inkludering och de horisontella principerna har blivit en naturlig del i undervisningen. Det finns ett tydligt fokus på aktiviteter som skapar gemenskap på skolan och på inkludering ur ett deltagarperspektiv. På vissa skolor finns deltagarråd. I alla utom en skola är klasserna blandade, vilket upplevdes positivt av deltagarna.

Arbetet med digitalisering på skolorna har påskyndats och utvecklats. Ett databaserat system för dokumentation har tagits fram på ett professionellt sätt. Dokumentationen kan ske löpande, men också terminsvis. Begrepp har klarats ut, vilket har underlättat kommunikationen. Berättelser, exempel och fallbeskrivningar kan komplettera varandra som underlag för den gemensamma läroprocessen. Här finns utvecklade tankar och arbetssätt som väl stämmer överens med folkbildningstänkandet.

Några skolor har utvecklat yrkesinriktade spår (inom fastighetsskötsel och vård). Kopplingen till SYV har blivit tydligare. SYV har på många skolor fått en tydligare roll,

arbetat med årshjul och haft kontakt med exempelvis kommunens vägledningscentrum samt arrangerat studiebesök. Det har på vissa skolor, bland annat Strömbäck utvecklats ett "säljtänk" där man har nätverksträffar med andra externa aktörer och presenterar folkhögskolan och hur man arbetar med målgruppen.

Svårigheterna att hantera en rad problem i projektet, som pandemin och ändrade förutsättningar för rekrytering, har faktiskt skapat en ökade organisatorisk förändringskompetens. Förmågan att hantera svårigheter innebär en ökad förändringskompetens."

Samlad bedömning av FAMN och dess långsiktiga effekter och hållbarhet

Detta avsnitt är från VETAs utvärderingsrapport.

"Sammantaget visar FAMN på ett stort antal resultat. Projektet har hittills tagit fram ett 100-tal metoder och berättelser tillsammans med 222 deltagare och ett 30-tal lärare. Som exempel kan nämnas språkutvecklande arbetsmetoder och en digitaliserad individuell studieplan för alla deltagare. Folkhögskolans särart synliggörs genom att komplettera metoderna med berättelser från deltagare och lärare. Under projektets sista termin 2021 prövades och beprövades fortsatt framtagna metoder och berättelser. Delprojekten har också utvecklat yrkeskurser för att underlätta unga nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Två exempel är fastighetsskötartutbildningar och vårdutbildningar.

Under projektets gång har FAMN kommit allt närmare en strategi för en modell för metodutveckling som kan användas även för andra målgrupper än unga nyanlända. De viktigaste komponenterna i denna modell för metodutveckling är att arbeta med en förändringsteori, kollegialt lärande och dokumentation i form av kvalitetshjul samt berättelser. Modellen vilar på vetenskaplig grund och FAMNs beprövade erfarenhet.

Vi ser tydligt att det finns inslag i projektet som kan leda till långsiktiga effekter. Det kan till exempel gälla arbetet med att skapa en studiemedvetenhet hos både deltagare och personal på skolorna. Begreppet studiemedvetenhet beskrivs i en studie inom ramen för projektet, Samtidig samverkan mellan forskare och lärare – ett sätt att möta specifika utbildningsbehov, ett projekt som beviljats medel från Områdesnämnden för humanvetenskap vid Stockholms universitet.

I studien definieras studiemedvetenhet enligt följande:

- Skolundervisningens innehåll och lärarens arbetssätt och metoder i klassrummet varierar mellan skolsystem och det gör också förväntningarna på eleverna och synen på vilken typ av kunskap som är betydelsefull att utveckla.
- Att gå i skolan och att lyckas i skolan är alltså i flera avseenden systemspecifikt – ju bättre förståelse en elev har för spelreglerna i det aktuella systemet desto större är elevens möjligheter att agera framgångsrikt.
- Det framstår som alldeles naturligt om den heterogena gruppen nyanlända elever med erfarenheter från andra skolsystem eller helt utan skolerfarenhet skulle vara i

behov av särskilt stöd när det gäller att utveckla det som i projektet Intensivsvenska går under benämningen studiemedvetenhet.

- Studiemedvetenheten handlar bland annat om vilken typ av färdigheter och förmågor som värdesätts i det svenska skolsystemet, om vilka rättigheter och skyldigheter man som elev har vad gäller exempelvis ansvar och delaktighet. Den handlar också om att kunna reflektera över sitt eget lärande, lärandestrategier och studieteknik, och om att kunna driva sitt lärande framåt, veta när man ska "sitta vid" och när man ska ta hjälp.
- Man ska överväga att göra riktade insatser för att höja studiemedvetenheten hos nyanlända skolelever, om inte annat så av likvärdighetskäl.

Syftet med att stärka studiemedvetenheten i FAMN är att deltagarna snabbare ska uppnå behörighet genom kombinerade insatser – ISP, lärarledd studiestuga, studieteknik, mentorsstöd med mera. En studiemedvetenhet skapas inte genom en färdig plan, utan den kräver ett systematiskt arbete baserat på delaktighet och pedagogisk förståelse. De deltagande skolorna kan förväntas fortsätta arbeta i den riktningen, vilket kan leda till att projektet får långsiktiga effekter.

Andra inslag som visar på goda förutsättningar är att skolorna på eget initiativ kommer att fortsätta träffas och byta erfarenheter. Flera skolor fortsätter att utveckla metoder och sprida erfarenheter till andra lärare.

FIGUR 11: Dimensioner för hållbarhet (Öhman-Sandberg, 2014)

Effekter kan inte direkt studeras i en projektutvärdering. Det man i stället kan göra är att undersöka betingelserna för hållbara projekt (se figur 11). Vi har ovan visat att förutsättningen **behovsdriven** utveckling finns. Det gäller på individ-, verksamhets- och strukturnivån.

Projektet bygger på en gedigen behovsanalys. Ledningen i skolorna var involverade. Rektorererna gav ett aktivt stöd.

Det fanns även ett vidare syfte med projektet som tilltalade ledningen. Målet att kvalitetssäkra pedagogiska utvecklingsmodeller som skulle komma att användas på hela skolan uppfattades som angeläget och prioriterat. Det finns även en bred enighet om värdet av samverkan, ökat erfarenhetsutbyte och samarbete med relevanta aktörer för att skapa utveckling.

Behovet av utveckling på samhällsnivån var tydligt, men inte så diskuterat. Upplevelsen var att folkhögskolan hade blivit förbisedd som en kraft i samhällsutvecklingen. Det finns därför ett stort behov av att synliggöra vilken roll folkbildningen kan ha för målgruppen i projektet, men även för andra grupper.

En annan faktor som gynnar hållbarheten i ett projekt är en **gemensam målbild** (se figur 11). Det gäller då inte bara berörda organisationer, utan hela styrkedjan i ett projekt. Vi har sett att det har funnits en viss samsyn kring delmål och aktiviteter samt att samsynen förstärkts efter hand i projektet. Det har funnits en gemensam syn när det gäller vikten av att skapa konkreta utbildningar som leder till arbete samt att samarbeta med andra skolor och olika externa aktörer. Samsynen gällde även vikten av att dokumentera och bättre beskriva olika arbetssätt för att underlätta ett kollegialt lärande.

Det fanns också olika uppfattningar om folkhögskolans roll och vilka områden som ska utvecklas och vad som ska implementeras från projektet. Det kan handla om huruvida folkhögskolan ska ta sig an yrkesutbildningar och om den ska vara leverantör till vuxenutbildningar.

Kunskap om **innehållsfrågan** är ytterligare en viktig faktor för hållbarhet (se figur 11). Utvärderingen visade att det fanns en samsyn om att projektet handlade om att utveckla metoder och modeller samt att extern kunskap behövde tillföras skolorna. Det är särskilt viktigt för folkhögskolan som behöver ha en tydligare profil och som behöver ta en mer aktiv del i samhällsutvecklingen. Projektledningen och extern kompetens bidrog till att stärka kompetensen i innehållsfrågan. Samtidigt påpekade flera av de intervjuade att det även handlar om att lyfta vad folkhögskolan redan gör.

En viktig del av innehållet i ESF-projekt handlar om de horisontella principerna. I FAMN har strävan varit att integrera detta arbete i alla beslut och processer löpande. Samtidigt har det funnit särskilda inslag av information och fördjupning i frågan. En genomgång av ESF-projekt visar på värdet av denna integrativa ansats (Svensson & Florén 2021). Att arbeta med horisontella principer handlar om att hantera ett genuint dilemma – mellan ett renodlat praktiskt och integrerat arbete och särskilda kunskaps- och fördjupningsinsatser vid sidan av vardagsarbetet. De senare är nödvändiga för att frågorna ska uppmärksammas och inte komma bort i en organisation. Vi bedömer att FAMN har hanterat detta dilemma mellan integration och särskiljande på ett medvetet och systematiskt sätt.

Aktiva ägare och ett delegerat ägarskap är en fjärde faktor som gynnar hållbarheten i ett projekt (se figur 11). Vår utvärdering visar att projektet var tydligt förankrat hos rektorerna och till viss del hos huvudmännen. Vi kunde även se att det fanns stöd från Folkbild-

ningsrådet som projektägare. Vår utvärdering visar också på svårigheterna med hållbarheten i projektet när det gäller aktivt ägarskap från styrgruppen och rektorer på några skolor. Ledningen har inte alltid skapat utrymme och förutsättningar för utveckling när det gäller det pedagogiska utvecklingsarbetet. Det kom att förändras över tid när FAMN blev mer känt och erkänt i verksamheterna.

Genom att projektet utgjorde en del av den ordinarie verksamheten finns goda förutsättningar för implementering av resultaten. Många delar är dessutom redan implementerade, bland annat arbete med ISP och modell för systematiskt pedagogiskt utvecklingsarbete. Oron när det gäller hållbarheten i projektet handlar framför allt om finansieringen efter projektavslut och hur spridningen till andra folkhögskolor ska gå till. Det finns även en osäkerhet och otydlighet kring Folkbildningsrådets roll när det gäller implementeringsarbetet.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att det finns viktiga betingelser för att resultaten från projektet ska leda till långsiktiga effekter, det vill säga en hållbar utveckling. Det finns verkliga behov som projektet svarar upp mot. Målen är till stora delar mellan aktörerna, vilket innebär att det finns en samsyn kring vad man tillsammans vill uppnå. Kunskap om innehåll och utvecklingsprocesser har tillförts skolorna genom projektet. Det finns – till stora delar – ett aktivt ägarskap på olika nivåer i styrkedjan.

Trots alla dessa goda betingelser är det oklart vad som kommer att leva kvar, utvecklas, spridas och skalas upp på nationell nivå. Det är en viktig fråga som vi ska behandla i det följande avsnittet som är mer framåtsyftande och diskuterande.”

Slutsatser om FAMN-projektet

Detta avsnitt är från VETAs utvärderingsrapport.

”En sammanfattande bedömning visar att genomförandet av projektet har varit framgångsrikt. Det gäller inte bara organisationen och ledningen av det med kvalificerade projektledare och engagerade rektorer samt stödet från Folkbildningsrådet. Den stora styrkan i genomförandet har varit det agila arbetssättet som skapat en dynamik i projektet och som gjorde att man kunde hantera uppkomna svårigheter på ett konstruktivt sätt. Insikter och förståelse av utvecklingsprocesser skapades i skolorna och det är något som kan leva kvar efter projekttiden. En samverkan mellan skolor etablerades som kommer fortsätta och vitaliseras med nya utvecklingsambitioner på initiativ av skolorna själva som beslutat att det fortsatt kommer att samarbeta och träffas regelbundet i olika konstellationer.

Projektet var relevant på flera sätt. När det gäller relevansen på samhällsnivån är det uppenbart att projektet fyller en viktig funktion. Det handlar om svårlösta frågor om inkluderingen, vägar till arbete och studier, språkutveckling och ytterst handlar det om att motverka växande klyftor i samhället. Det traditionella utbildningssystemet är inte utformat för att hantera denna typ av frågor för målgruppen. Folkhögskolans pedagogik och folkbildande förhållningssätt kan nå grupper som det traditionella skolsystemet inte klarar av att stödja.

Deltagarna uppfattade projektet som relevant och viktigt i deras väg mot fortsatta studier och arbete. Skolorna kom efter hand att se relevansen av projekt för det eget kvalitetsarbete och för samverkan med andra skolor och externa aktörer. Resultaten av projektet var goda. Vår samlade datainsamling visar att deltagarna utvecklades genom projektet. Det gällde språkkunskaperna, men också allmänt när det gällde självkänsla och personlig utveckling. Det gick att se en tydlig progression för deltagarna under projekttiden och en ökad studiemedvetenhet.

Framför allt visar utvärderingen på tydliga verksamhetseffekter i form av ökad kvalitet och måluppfyllelse för organisationerna. Erfarenhetsutbytet i projektet har inneburit lärorika diskussioner inom och mellan skolorna. En modell för reflektion över gjorda erfarenheter (det så kallade hjulet) har tillämpats och det har gett en tydligare struktur för dokumentationen och diskussionerna. Projektet kan sägas ha fungerat som en katalysator för verksamhetsutveckling i kombination med ett ökat kollektivt lärande.

Det var dock svårare att utläsa långsiktiga effekter och en strategisk påverkan i projektet, men många förutsättningar för detta har skapats.”

4. Kommunikation, spridning och påverkansarbete

Kommunikationsplan

Projektets huvudaktiviteter för spridning finner ni i den strategiska delen av förändringsteorin. Eftersom FAMN är ett flernivåprojekt har vi haft kommunikationsplaner på nationell och regional/lokal nivå. Planerna beskriver kommunikationens:

- Målgrupp och syfte
- Budskap och kanal
- Uppföljning och utvärdering

Nationell spridning

Syftet med den nationella spridningen har varit att synliggöra projektet, sprida information om projektets framtagna modeller och metoder samt vinsterna av projektet. Målgruppen har varit folkhögskolorna och dess samarbetsorganisationer samt myndigheter och politiker.

Projektets referensgrupp

Genom referensgruppen har vi informerat om projektet, utbytt erfarenheter och diskuterat strukturella utmaningar. Exempel på områden som stått på agendan är Nya gymnasielagen och dess effekter, Arbetsförmedlingens reformering, erfarenhetsutbyte och möjlighet till spridning av FAMNs resultat.

Projektledningen har även haft avstämningsmöten med IMproves projektledare på SKR.

Synliggörande av projektet FAMN

På Folkbildningsrådets hemsida har vi informerat om FAMN och gett exempel på delprojektens utvecklade metoder. Se Folkbildningsrådets webbplats/Om folkhögskolan/Etablering, arbetsmarknadsåtgärder.../ESF-projekt FAMN.

Vi har medverkat vid följande konferenser:

- **Folkbildningens forskningsdag** arrangerades av Föreningen för folkbildningsforskning den 19 september 2019. Projektledningen tillsammans med Västerås och Strömbäcks folkhögskola berättade om FAMN genom ett seminarium om projektets metodutveckling. Vid seminariets avslutande diskussionsfrågor fick vi tips på viktiga områden för projektets metodutveckling. Här fick vi också vår första kontakt med Ruhi Tyson, fil. dr i pedagogik vid Stockholms universitet som visade sig bli en viktig resurs för projektets fortsatta metodutveckling med hjälp av berättelser.

- **Folkbildningen som resurs för utrikes föddas etablering** arrangerades av Skånes kommuner och Regionen Skåne den 1 oktober 2019. Projektledningen tillsammans med Eslövs folkhögskola presenterade FAMN-projektet.
- **Folkbildningsrådets statsbidragskonferens** arrangerades av Folkbildningsrådet den 22 oktober 2020. Konferensen riktade sig till folkhögskolornas rektorer. Projektledningen presenterade projektets mål och att vi genom vårt arbetssätt hade närmast oss en modell för metodutveckling, för att möta nya målgrupper samt fördelarna med att driva nationella projekt.
- **Reglab pleis digitala mötesplats för regionala utvecklare** arrangerades av Reglab, ett forum för lärande om regional utveckling, den 11 februari 2021. Plattformen riktar sig till regioner, myndigheter, forskare och andra. Temat var Regional brytningstid – Hur möter regional utveckling omställning och pandemi? Vilka förändringar är på gång – vilka nya tankar och insatser? Projektledningen tillsammans med Dalslands folkhögskola höll ett seminarium "Folkhögskola - en väg till kompetens för nyanlända" med fokus på bildningsberättelser – en metod att fånga deltagarnas självupplevda bildningsresa och regional samverkan.
- **Folkbildarforum** arrangerades av Bildningsförbundet Östergötland som är en intresseorganisation för folkhögskolor och studieförbund den 27 april 2021. Konferensens tema var Klokhett & Kunskap. Projektledningen tillsammans med Ruhi Tyson och Hagabergs folkhögskola höll ett seminarium om FAMNs modeller, metoder och berättelser. www.youtube.com/watch?v=hlWR93dqL4
- **På Folkhögskoleforum** den 4 november 2021 föreläste Ruhi Tyson om "Hur skapar en folkhögskola ett bildningsnarrativ" där Ruhi refererade till flera berättelser från FAMN-projektet och betonade vikten av att systematiskt ta fram berättelser för att synliggöra folkbildningens särart och kunna utveckla den. Cirka 600 personer deltog från folkhögskolorna.

Lokal och regional spridning

Syftet med delprojektens spridningsarbete har varit att synliggöra folkhögskolan som utbildningsform, samverka kring rekrytering och sprida information om FAMNs framtagna modeller och metoder samt vinsterna av projektet.

Målgruppen har främst varit övriga folkhögskolor inom regionerna, språkin introduktionen och studie- och yrkesvägledare på gymnasiet och kommunal vuxenutbildning.

Delprojektens referensgrupper

Här har delprojektledarna presenterat FAMN-projektet och det har skett diskussioner kring rekrytering och samordning för att nå projektets målgrupp. Vidare har man i referensgrupperna tagit upp utmaningar och lösningar, kritiska frågor och goda råd samt erfarenhetsutbyten.

Exempel på information om projektet FAMN

FAMN presenterades på alla delprojektens hemsidor.

Folkhögskoletidningen publicerade i sitt oktobernummer 2020 en artikel om delprojektet på Hagabergs folkhögskola och gav där exempel på inkluderande och förberedande pedagogiska metoder samt vikten av att informera om folkhögskolan som utbildningsform.

I februari 2021 var det ytterligare en lång artikel i samma tidning. Flera metoder synliggjordes och lärare på Eslövs folkhögskola, projektledningen och Ruhi Tyson intervjuades.

Artikel i SVT Nyheter Västerbotten om Strömbäcks skolhund, en pedagogisk metod som utvecklats inom FAMN-projektet.

Nyhet publicerad på Folkbildaingsrådets hemsida "Vägen till arbetsmarknaden via yrkesutbildning på folkhögskola". Eslövs folkhögskola startade höstterminen 2020 en yrkesutbildning på grundnivå med inriktning mot fastighetsskötsel. Utbildningen har utvecklats med hjälp av stöd från Region Skåne och FAMN-projektet.

Genom kontakter med det kommunala bostadsbolaget i Eslöv (Eslövs bostads AB) identifierades en stor brist på fastighetsskötare i branschen. Flera företag visade intresse och man lyckades även knyta till sig Lunds kommunala bostadsbolag (LKB).

För att matcha utbildningen med branschens varierande behov och förväntningar skapades ett branschråd. Här diskuterades även hur man på bästa sätt hittar bra matchning av praktikplatser. Trots corona har man lyckats få ut de allra flesta deltagarna i praktik. Skolans arbete med att hitta samverkansparter i fastighetsbranschen har gett resultat och nu finns det en lista på företag i Skåne som vill vara med och arbeta med innehållet i fastighetsutbildningen och ta emot praktikanter.

Marieborg och Portalen. Portalen är ett samarbete som syftar till att få fler människor i egen försörjning. Verksamheten bedrivs i partnerskap mellan följande fem lokala aktörer: Marieborg, Hyresbostäder, Svenska kyrkan, Norrköpings kommun och ABF i Norrköping. Verksamheten utgår från de fyra hörnstenarna – närhet, enkelhet, nätverk och ömsesidig nytta. Portalens arbete har hittills kunnat visa på flera positiva effekter som förbättrad integration, vägar till studier och arbete, hopp, förtroende och ökad självkänsla hos nyanlända. Dessutom har verksamheten bidragit till en väsentligt högre grad av samarbete mellan olika aktörer i samhället och ett vidgat nätverk på individ- och gruppnivå.

Marieborg har informerat om folkhögskolans verksamhet för besökare som kommer till Portalen för att söka råd om vägar till utbildning eller jobb. Portalens informatörer har också informerats om FAMNs syfte och resultat för att visa att det som görs är relevant för dem i deras möte med besökare på Portalen. Det kan exempelvis handla om arbetet med etableringsprocessen på ett aktivt och medvetet sätt med beprövade metoder som inte bara vi utan också andra folkhögskolor använder sig av.

Marieborgs folkhögskola och ABF är representerade i Portalens styrgrupp.

Exempel på spridning av FAMNs modeller och metoder

- **Marieborgs** folkhögskola medverkade vid en konferens, med temat Mångfald och integration, på Liljeholmens folkhögskola den 11 mars 2020. Delprojektledaren höll

två seminarier om FAMN-projektets syfte och innehåll. Sju folkhögskolor och 150 personer deltog i konferensen. Även före detta Folkhögskolespåret synliggjordes av Liljeholmens folkhögskola.

- **Hagabergs** folkhögskola anordnade den 12 maj 2021 en träff ”Pedagogik som inspirerar!” där 14 personer från sju folkhögskolor genom ”Nätverket allmän kurs Stockholm” deltog. Delprojektledaren informerade om projektet och några utvalda metoder och responsen resulterade i några nya utvecklingsidéer. Medverkande efterlyste fler liknande träffar framöver.

Horisontella principer

Projektets strategi har varit att integrera arbetet med de horisontella principerna på ett naturligt sätt i vardagen. Under analysfasen hade FAMN en konsult inne som i workshop-form arbetade med projektet och de horisontella principerna. Avsikten var att inte dessa frågor skulle bli sidoordnade och bara synas i enskilda föreläsningmoment eller formella dokument. I stället har arbetet i projektets alla delar tagit principerna i beaktande – i valet av aktiviteter, möten, bedömningar, grupsammansättning, stöd och spridningsaktiviteter. När vi informerat om FAMN har det framgått att vi arbetar med jämställdhet och delaktighet. Eftersom det i målgruppen nyanlända är en majoritet män har delprojekten i sitt rekryteringsarbete fokuserat på att nå målgruppen kvinnor.

5. Uppföljning och utvärdering

I vardagligt tal görs inte alltid en skillnad mellan uppföljning och utvärdering. För att bättre förstå hur vi arbetat i projektet vill vi ta upp en del tankar kring hur vi använder begreppen.¹¹ **Uppföljning** ses som en kontinuerlig granskning.

- Håller vi fast vid målsättningen?
- Genomförs det vi planerat?
- Har vi upptäckt andra och kanske bättre åtgärder?
- Behöver våra planer revideras?
- Behövs stöd utifrån?

Utvärdering i sin tur är en noggrann genomlysning och efterhandsbedömning vid en viss tid.

- Vad är målet?
- I vilken utsträckning har detta mål uppnåtts?
- Hur vet vi det?

Resultatet från utvärderingen sammanställs och analyseras till exempel med hjälp av följande frågor:

- Skillnader?
- Tendenser?
- Samband?
- Orsaker?

I analysen görs en helhetsbedömning i förhållande till målen, söks framgångsfaktorer respektive orsaker till varför man inte når målen och ges underlag för kommande åtgärder.

Uppföljning

I projektet har vi arbetat med en kontinuerlig uppföljning under hela projektets förlopp. Den har främst skett genom skolbesök och Teamsmöten var fjortonde dag med de fem delprojekten. Mötena hade en i förväg utskickad agenda med punkter allt efter var vi befann oss i projektet. En fast punkt var alltid omvärldsbevakning på nationell, regional och lokal nivå. Mötena dokumenterades genom protokoll. Efter behov hade vi också enskilda teamsmöten med respektive delprojekt som till exempel tog upp rekrytering, metodbeskrivningar och dokumentation.

Att hitta en form för att dokumentera utvecklingsarbetet var centralt i projektet eftersom projektet i första hand var ett metodutvecklingsprojekt och att resultatet skulle kunna

11 Reflex K, Svenska kommunförbundet

användas av andra folkhögskolor i landet som arbetar med unga nyanlända. Det betydde också att det var av vikt att vi redde ut vad som menades med en metod och vad som anses vara en modell.

”Vi har under analysfasen (jan – juni 2019) diskuterat begreppen **modeller och metoder**. Vi definierade modell som en strukturell beskrivning av företeelser under vilket det kan finnas flera metoder. Till exempel skulle den individuella studieplanen kunna ses som en modell under vilken det finns ett antal metoder vi arbetar med. Ett annat exempel är samverkansplattformen som modell, med i modellen ingående metoder hur man till exempel arrangerar studiebesök, informationsmöten, uppsökande verksamhet och så vidare. Terminologifrämjandet definierar så här: en modell är en schematisk avbildning eller strukturell beskrivning av företeelser; en metod är ett sätt att utföra ett visst arbete.”¹²

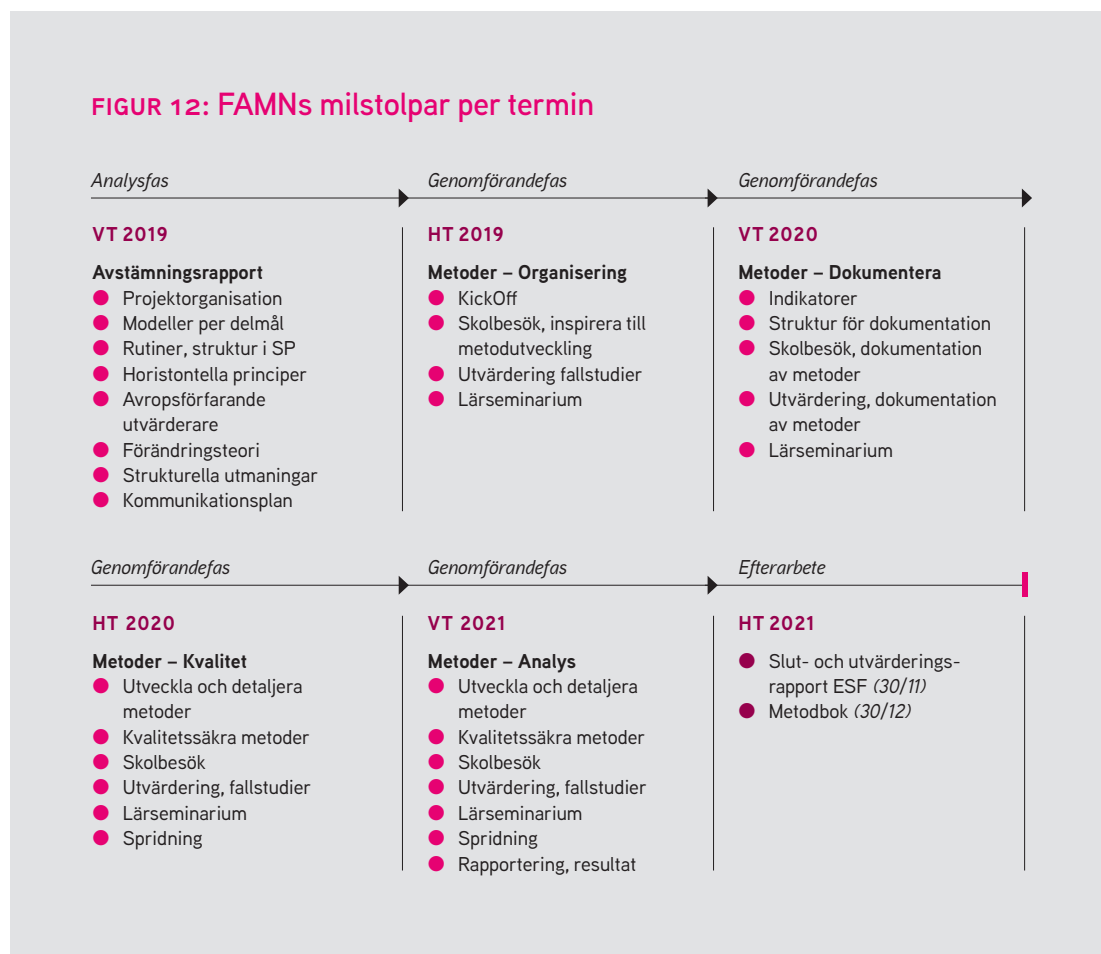
Det system som blev fastlagt för att dokumentera metoder och berättelser i projektet följdes upp kontinuerligt. Det skedde genom direkt kontakt med respektive delprojekt men också genom att vi efter varje termin gick igenom samtliga metoder och berättelser för att utvärdera och ge återkoppling till delprojekten. Varje delprojekt hade sin egen del i det gemensamma dokumentationssystemet som var uppbyggt i SharePoint. Det var betydelsefullt att noggrant följa upp detta arbete eftersom metoderna skulle prövas flera gånger både inom respektive delprojekt men också mellan desamma.

Under projektets gång har vi följt upp verksamheten utifrån olika perspektiv. Vad vi fokuserade på i uppföljningen och utvärderingen terminsvis framgår i figur 12 på nästa sida.

Under analysfasen skapade vi tillsammans med delprojekten en gemensam utgångspunkt för att genomföra projektet. Under genomförandefasen fokuserades uppföljningen på att skapa bästa möjliga projektorganisering (ht19), systematisera dokumentationen av metoder (vt20), arbeta vidare med metodernas kvalitet genom prövad och beprövad erfarenhet (ht20) samt avslutningsvis analys och fördjupning (vt21).

12 FAMNs dokumentationsinstruktion vid kontinuerlig utveckling

FIGUR 12: FAMNs milstolpar per termin

Utvärdering

I samband med analysfasen upphandlades extern utvärdering av projektet. Upphandlingen gjordes utifrån av ESF föreslagna anordnare. Uppdraget tillföll VETA Advisor AB. I projektet FAMN önskade vi en större medverkan av utvärderaren och valde därför att göra tillköp av en mer omfattande och lärande, formativ, utvärdering.

”Syftet med utvärderingen var att skapa lärande med berörda i hela processen. Utvärderingen skulle bidra till att projektet kunde förbättra sitt pågående arbete för att nå bästa möjliga resultat. Utvärderingen skulle identifiera olika behov som fanns hos aktörer och intressenter på olika nivåer och i olika processer i genomförandet.

Utvärderaren skulle arbeta interaktivt så att projektpersonal, styrgrupp och viktiga samarbetsaktörer löpande kunde ta del av utvärderingsresultaten och rekommendationer samt utifrån dem ta beslut om att förbättra projektet. Utvärderaren skulle också ge stöd i projektets egen uppföljning.

Utöver ovan beskrivna processutvärdering av projektets arbete och organisation skulle utvärderingen också fokusera på de resultat och effekter (mål) som projektet avsåg att uppnå, inte minst de horisontella principerna bidrog till projektets målfyllelse och i vilken utsträckning som de horisontella principerna integrerades i projektarbetet.”¹³

Utvärderaren genomförde växelvis mellan terminerna fallstudier respektive dokumentstudier. Resultatet från dessa presenterades för projektledningen och vi gjorde en gemensam analys av vad som borde förstärkas, utvecklas eller ändras på i projektet. Därefter genomfördes möten med respektive delprojekt för att specifikt gå igenom vad som gällde för dem. Slutgiltigt arrangerades för alla delprojekten ett gemensamt lärseminarium per termin. På dessa deltog den centrala projektledningen, VETA Advisor AB, delprojektledare och tre till fyra lärare per skola. Lärseminarierna var alla välbesökta och samtliga deltagare deltog aktivt i diskussioner under seminarierna. Lärseminarierna inleddes med en presentation av utvärderingsresultatet av utvärderaren och därefter diskuterades ett antal framåtsyftande frågor i små grupper för att avslutas i en gemensam diskussion och reflektion. Lärseminarierna kompletterades dag två med gästföreläsare som till exempel tog upp språkutvecklande arbetsmetoder, berättelser och att arbeta med digitalt stöd.

De terminsvisa uppföljningarna och utvärderingarna med analys om hur vi avsåg att gå vidare presenterades också för den nationella styrgruppen där Folkbildningsrådets ledning, den nationella projektledningen och deltagande folkhögskolors rektorer deltog.

Att arbeta med en lärande och kontinuerlig extern utvärdering har varit av stor vikt för att under projektets gång kunna göra korrigeringar både på nationell och lokal nivå. Speciellt gällde detta efter utvärderingen av genomförandefasens första termin som resulterade i att några delprojekt fick göra ”omtag”.

Förutom de mera planlagda gemensamma aktiviteterna med utvärderaren har vi haft löpande kontakt kring projektets status, avstämningar och enkätundersökningar.

VETA Advisor AB genomförde en enkät med frågor som utgår från de definierade indikatorerna som syftade till att fånga FAMN- deltagarnas uppfattningar om sin tid på folkhögskolan. Detta redovisas under kapitel 3 Projektets resultat, mål och indikatorer.

6. Användande av resultat

Implementering ur ett nationellt perspektiv

När projektledningen, styrgruppen och Folkbildningsrådets ledning har diskuterat möjliga sätt att tillvarata FAMNs erfarenheter och resultat har vi utgått från projektägarens och styrgruppens ansvar att ge förslag till åtgärder för långsiktig användning av modellerna, se figur 4. Diskussionerna kring implementering ledde till att styrgruppen beslutade att komplettera projektplanen med att ta fram och trycka en metodbok för att möjliggöra spridning till alla folkhögskolor.

En viktig del som kommit fram vid diskussionerna är att skapa ekonomiska förutsättningar för att arbeta med systematiskt pedagogiskt utvecklingsarbete enligt FAMNs modell. Vi har identifierat följande möjliga lösningar:

- att ansöka om och driva nya nationella projekt
- att premiera pedagogisk utveckling eller
- att inkludera utvecklingsarbete i statsbidragssystem och villkor.

Trots att projektet avslutats kommer FAMNs styrgupp att träffas den 27 januari 2022 för att fortsätta diskutera vägval för implementering.

Metodbok och rapporter

Projektet har som redovisats systematiskt dokumenterat ett hundratal pedagogiska metoder och berättelser och under projektets gång identifierade vi behovet av att samla valda delar av dessa i en metodbok. Ungefär hälften av dem finns nu samlade i boken *Utrikes födda på folkhögskola – Metoder och berättelser*. Metodboken har två syften:

- att fungera som ett stöd om man som folkhögskola vill komma i gång med utvecklingsarbete och dra nytta av FAMN-projektets erfarenheter och
- att inspirera lärare till att utveckla och förnya sitt sätt att undervisa.

Alla 155 folkhögskolor kommer att få metodboken och slutrapporten. Materialet kommer även att finnas tillgängligt digitalt på Folkbildningsrådets och Folkhögskolornas serviceorganisations (FSO) webbplats. Vidare skulle materialet kunna användas i folkhögskolelärarutbildningen vid Linköpings universitet samt också i FSOs rektorsutbildning. Folkbildningsrådet har för avsikt att tillsammans med projektledningen ta upp fortsatt spridnings- och implementeringsarbete med RIO, OFI och FSO.

Nationella projekt

För att sprida och skala upp FAMNs resultat till fler folkhögskolor finns möjligheten att driva nya nationella projekt. FAMNs modell för metodutveckling för att möta nya mål-

grupper kan användas som grund i framtida nationella ESF-projekt. I den nya programperioden kommer sannolikt UVAS att vara en målgrupp vilket passar bra med de erfarenheter vi gjort inom FAMN. Vi har med projektet FAMN skapat kontaktnät med ESF, IMprove (SKRs motsvarande projekt) och referensgruppens aktörer Skolverket, SKR, Af, DUA, MUCF. Folkbildningsrådet har byggt upp en kompetens både att söka och driva ett större nationellt projekt som bör tas tillvara.

Premiera pedagogisk utveckling

Ett annat sätt att skapa förutsättningar för fler folkhögskolor att bedriva pedagogisk utveckling kan vara att Folkbildningsrådet utlyser en särskild pott med pengar för pedagogisk utveckling enligt FAMNs modell för metodutveckling. FAMNs rektorsstyrgrupp har ställt sig bakom detta förslag med kompletteringen att utvecklingen bör ske i samverkan med flera folkhögskolor och på lång sikt.

Statsbidragssystem och villkor

Statskontorets rapport En utvärdering utifrån syftena med statsbidraget, pekar på ett behov av att förbättra förutsättningarna för förnyelse i nuvarande bidragssystem. En lösning kan vara att utreda om folkbildningen kan skapa förutsättningar för pedagogiskt utvecklingsarbete enligt FAMNs modell inom ett framtida bidragssystem. Projektledningen har informerat om möjligheten för Folkbildningsrådets ledning och till ansvarig för översyn av nuvarande statsbidragssystem.

Övrigt

Särskilda projektmedel

Folkbildningsrådet fördelar på uppdrag av regeringen särskilda projektmedel som kan sökas av folkhögskolor och studieförbund. Här skulle Folkbildningsrådet i framtiden kunna använda FAMNs modell för metodutveckling eller delar av den som ett av kriterierna vid utlysningen av de särskilda projektmedlen.

Arbetsmarknadsuppdragen

Eftersom arbetsmarknadsuppdragen Studiemotiverande folkhögskolekurs och Etableringskurs till stora delar vänder sig till nyanlända så kan metodboken användas som ett stödmaterial för lärare som arbetar med dessa kurser.

Utvärdering på lång sikt

Den 27 januari 2021 fick projektledningen möjlighet att presentera FAMNs resultat för Folkbildningsrådets expertgrupp, som ingår som en del i Folkbildningsrådets arbete med den samlade kunskapsutvecklingen. Expertgruppen ska:

- bistå Folkbildningsrådet i överväganden om utvärderingarnas och de särskilda studiernas inriktning och utformning
- medverka i Folkbildningsrådets omvärldsanalys och invärldsanalys
- tillsammans med Folkbildningsrådet bereda förslag på utvärderingar som ska genomföras
- tillsammans med Folkbildningsrådet ansvara för vetenskaplig granskning/kvalitetssäkring av utvärderingsrapporterna.

I gruppen ingår tre ledamöter från folkbildningen, två från forskningssamhället, två från riksdagen (varav en är gruppens ordförande), två från statliga myndigheter och en från det civila samhället.

Efter att vi hade informerat expertgruppen om projektet fördes resonemang kring intresset av att följa effekterna av FAMN på lång sikt. Kan det vara intressant med en longitudinell deltagarstudie, följa delprojektets fortsatta implementering av FAMNs utvecklingsmodell och/eller följa spridningen till andra folkhögskolor? Responsen var positiv och nu finns FAMNs projekt och målgrupp med på agendan inför val av framtida utvärderingar.

Implementering ur lokalt och regionalt perspektiv

Vid projektets slutkonferens diskuterade FAMNs folkhögskolor fortsatt implementering och spridning i ett framtida perspektiv.

- **Inspirations- och spridningskonferens om vägledning för nyanlända** arrangerades den 12 november av Region Skåne, Länsstyrelsen i Skåne, Folkbildningsrådet, Arbetsförmedlingen Region Syd och Skånes folkhögskolor i samverkan. Projektledningen, Niga Hamasor projektets utvärderare från VETA Advisor och Eslövs folkhögskola presenterade resultat och erfarenheter från FAMN-projektet.
- **Eslövs folkhögskola** har för avsikt att fortsätta utveckla självskattningsdelen i den Individuella studieplanen. Man kommer också fortsatt att bedriva yrkesutbildningar. Vid FAMNs sista lärseminarium enades rektorerna om att fortsätta träffas och rektor på Eslövs folkhögskola tog första "stafett-pinnen" och bjöd in till en träff.
- **Marieborgs folkhögskola** kommer att fortsätta med sin metodutvecklingsgrupp och skala upp metodutvecklingen till att gälla övriga kurser. Utvecklingsområden framöver är inom demokrati och hållbarhet.
- **Hagabergs folkhögskola** kommer att fortsätta att sprida FAMNs metoder till övriga på skolan genom särskilda utvecklingsdagar. I samband med detta lyfter även rektor vikten av att följa FAMNs indikatorer på lång sikt.
- **Dalslands folkhögskola** kommer att fortsätta jobba med sin pedagogiska utvecklingsgrupp och FAMNs arbetssätt. Rektor vill involvera andra målgrupper och nyttja synergier med deras andra ESF- och Arvsfondsprojekt. Man kommer fortsätta att utveckla och implementera de individuella studieplanerna och hela skolan har engagerats i att systematiskt ta fram berättelser.

- **Strömbäcks** folkhögskola har för avsikt att fortsätta att jobba enligt FAMNs strukturerade arbetssätt med målgruppen UVAS och man understryker särskilt vikten av att dokumentera.

7. Kommentarer och tips

Framgångsfaktorer i projektet

- Att ansökan till projektet tagit utgångspunkt i de erfarenheter som gjordes och de behov som uppstod i projektet Folkhögskolespåret. Ett projekt finansierat av länsstyrelserna i landet under perioden 2012–18. Projektet gick ut på att ge ensamkommande unga både boende och studier på folkhögskola. Två av skolorna som deltog i detta projekt var också med i FAMN.
- Att medfinansiering av projektet skedde genom att lärarnas undervisningstid räknades som insats. Detta är betydligt stabilare och enklare administrativt än att arbeta med att deltagarnas försörjningsstöd räknas som medfinansiering.
- Att projektet ägdes av en nationell aktör som har starka band till folkhögskolorna och att arbetet skedde på nationell, regional och lokal nivå. Vidare att projektet rent geografiskt täckte hela landet.
- Att projektets styrgrupp på nationell nivå har kopplats samman med delprojektens lokala styrgrupper genom att folkhögskolans rektor var representerad i båda.
- Att det till projektets ledning engagerades en Senior Advisor med gedigen erfarenhet av pedagogisk utveckling och ledarskap inom folkbildningen samt med god kännedom om målgruppen nyanlända.
- Att arbeta med en referensgrupp som beredvilligt bjudit på sitt nätverk och erfarenheter och som gett projektet konkreta tips om kontakter som kunde tas av delprojekten för att till exempel komma med i de så kallade DUA-överenskommelserna.
- Att projektet inleddes med en analysfas på sex månader där vi redan under denna tog in deltagare. Därmed kunde vi också ha personal på plats i delprojekten när vi lade grunder och rutiner för arbetet under genomförandefasen.
- Att vi arbetade med en kontinuerlig omvärldsbevakning i form av en enkel logglista där de inlagda händelserna analyserades och sammanställdes var 14:e dag och avrapporterades på de digitala mötena med delprojekten. Terminsvis gav dessa analyser underlag för en revidering av riskanalysen som ursprungligen upprättades i samband med analysfasen.
- Att utvärderaren arbetade med en lärande utvärdering av formativ karaktär så att en kontinuerlig återkoppling skedde till projektledningen, delprojekten och den nationella styrgruppen under hela projektets förlopp.
- Att stort fokus lades på en kvalitetssäkrad kontinuerlig dokumentation av alla projektets faser och aktiviteter ända ner på klassrumsnivå och att denna dokumentation var tillgänglig för alla genom en gemensam digital plattform.
- Att vi arbetade med kollegialt lärande.

- Att vi i projektet hade en osedvanligt hög närvaro från delprojektens sida på alla möten, seminarier och workshoppar.
- Att vi i projektet använde oss av externa resurser genom att vi anlidade en forskare, Ruhi Tyson, som introducerade att man kan lyfta fram den praktik som folkhögskolan arbetar med genom berättelser. Detta fick en stor genomslagskraft i projektet och blev en alternativ väg till att arbeta med dokumentationen av metoder. Berättelsen låg närmare den muntliga traditionen på folkhögskolorna. Vidare föreläsare inom områdena språkutvecklande arbetsmetoder, digitalt stöd, projektledning och horisontella principer.
- Att ha avstämningsmöten med vårt systerprojekt IMprove, ägt av SKR, var värdefullt när det gällde att arbeta med stora nationella projekt.

Utmaningar i projektet

- Att arbeta med ett projekt som geografiskt sträckte sig från Umeå till Eslöv med avsevärda avstånd.
- Att folkhögskolorna inte hade så stor vana att arbeta med projekt.
- Att folkhögskolan inte är ett så känt studiealternativ hos studie- och yrkesvägledare i kommunerna.
- Att folkhögskolorna till en början inte riktigt greppade vad en metod var. Och att upptäcka att det man redan arbetade med framgångsrikt kunde bilda underlag för att utveckla sitt arbetssätt och till helt nya metoder.
- Att bedriva ett projekt som krävde en hög grad av dokumentation av personal och lärare som är vana att arbeta i en folkbildande muntlig tradition och som dessutom arbetar under mycket fria förhållanden när det gäller att lägga upp studierna tillsammans med sin grupp.
- Kravet på 25 års maxålder på deltagarna och den så kallade Nya gymnasielagen som påverkade rekryteringen till projektet.
- Att deltagarrapporteringen krävt mycket administrativ tid, och varit extra betungande under pandemin i och med att ESF inte godkände lärarens undertecknande som ett bevis på deltagarens närvaro.
- Att en stor del av genomförandefasen bedrevs under pandemin och att folkhögskolorna gick över till distansundervisning. Deltagare med kort skolbakgrund och därmed ett större behov av stöd och mänskliga möten drabbades särskilt. Förutsättningarna för att kvalitetssäkra metoderna försämrades och planerade besök för erfarenhetsutbyte skolorna emellan gick inte att genomföra.

Förslag till nya ESF – projekt

Vi har i FAMN kommit fram till en säkrad på vetenskaplig grund byggd modell för metodutveckling som kan användas oavsett målgrupp. Detta var egentligen inte ett planerat

resultat i projektet, men blev en effekt som flera av våra delprojekt och vi ser som en möjlighet att arbeta med nya målgrupper utifrån detta utvecklingskoncept.

Målgrupperna skulle kunna vara UVAS eller en riktad satsning på målgruppen kvinnor som av kulturell tradition är hemma och sköter om familjen. Ytterligare en målgrupp är deltagare med funktionsnedsättningar.

Under projektets gång har vi tillsammans med forskare Ruhi Tyson börjat diskutera en ny typ av yrkesutbildningar som knyts närmare folkbildningens tradition och som samtidigt har bredare syn på vad yrkesrollen kan innehålla genom begreppet yrkesbildning. Detta kan också vara ett underlag för ansökan av ett nytt ESF-projekt.

Bilaga 1: FAMNs dokumentationsinstruktion vid kontinuerlig utveckling

Detta dokument behandlar hur vi ska dokumentera våra resultat knutna till mål 1 till 4 i projektet och därmed de definierade aktiviteterna i förändringsprocessen under projektets genomförandefas. Dokumentet kompletteras med "Uppföljnings-system FAMN" som levereras av vår utvärderare Veta Advisor, se bilaga 2. Detta innehåller indikatorer på vad som är "bra" utifrån de effekter vi ska uppnå och under vilka former det kommer att mätas och värderas.

Bakgrund och definition av modell och metod

Dokumentation i projektet FAMN sker i den gemensamma plattformen SharePoint enligt en struktur utgående från projektlednings- respektive delprojektnivå. Vidare görs en uppdelning mellan analys- respektive genomförandefas. Dokumentationen täcker både administrativa uppgifter och processer knutna till respektive målområde i projektet.

Vi har under analysfasen (jan – juni 2019) diskuterat begreppen *modeller och metoder*. Vi definierade modell som en strukturell beskrivning av företeelser under vilket det kan finnas flera metoder. Till exempel skulle den individuella studieplanen kunna ses som en modell under vilken det finns ett antal metoder vi arbetar med. Ett annat exempel är samverkansplattformen som modell med i modellen ingående metoder hur man till exempel arrangerar studiebesök, informationsmöten, uppsökande verksamhet och så vidare. Terminologiframjandet definierar så här: en modell är en schematisk avbildning eller strukturell beskrivning av företeelser; en metod är ett sätt att utföra ett visst arbete.

I ESFs utlysning av projektet (2018-06-01) står det så här:

"Projektverksamheten ska bygga på tydliga modell- och/eller metodval" Detta betyder att ESF menar att man kan arbeta med antingen modeller eller metoder eller med båda. Vi har i projektet valt att använda båda begreppen enligt ovan. I ansökan har inte denna distinktion gjorts utan begreppen modell och metod blandas. Det bästa hade varit om detta definierats redan i ansökan.

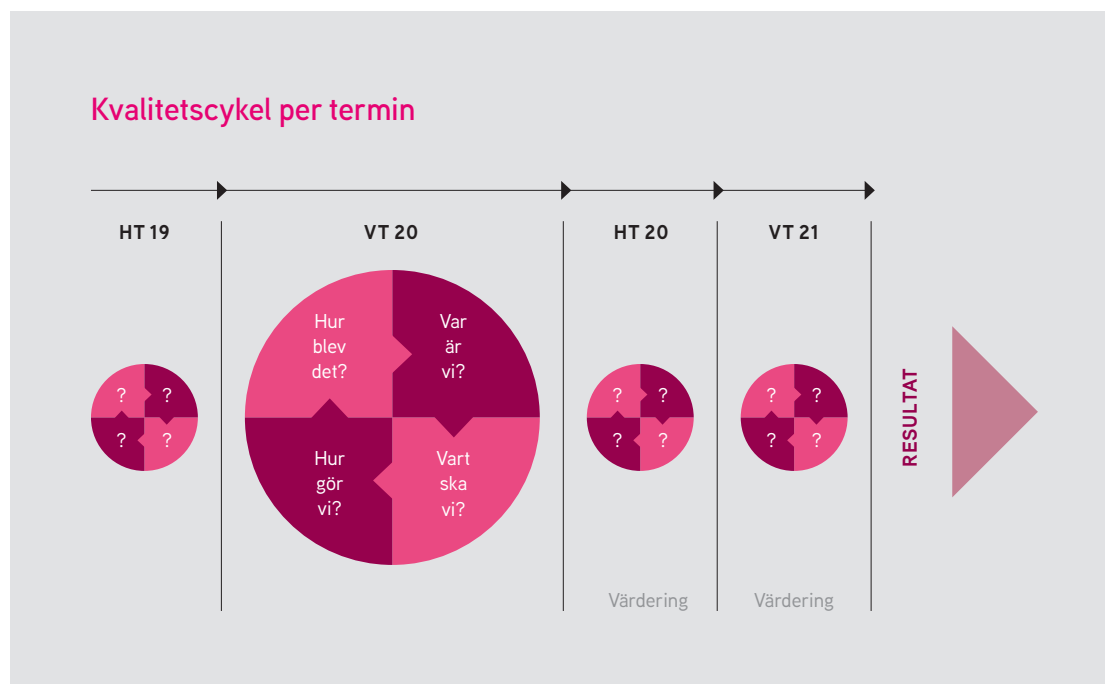
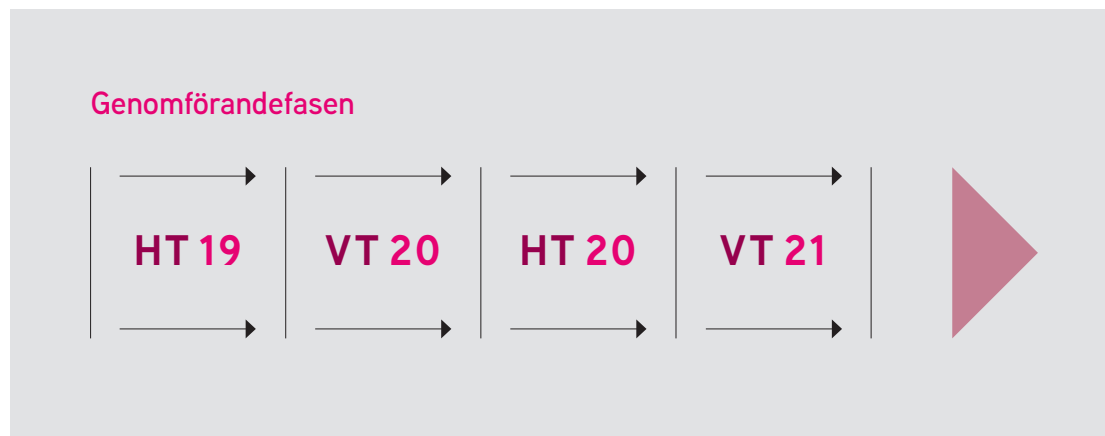
Dokumentation är viktig

Projektet FAMN är i första hand ett metodprojekt och våra resultat ska kunna användas av andra folkhögskolor i landet som arbetar med nyanlända eller andra målgrupper. Andra än vi själva ska kunna förstå varför och hur vi arbetat med olika modeller och metoder och vilka resultat det gett. Det ställer högre krav på att vi är tydliga i våra beskrivningar av de modeller och metoder vi arbetar med. Våra externa utvärderare ska också ha ett fullödigt

underlag för att kunna bedöma vårt arbete och hur våra deltagare uppfattar den hjälp de fått av att studera på en folkhögskola. Projektet FAMN kommer inte bara redovisas i form av en slutrapport utan också som en metabok med konkreta exemplifierade modeller och metoder som kan användas av våra kollegor på andra folkhögskolor.

Så här dokumenterar och arbetar vi med kontinuerlig utveckling

Dokumentationen ska göras löpande och terminsvis samt följa kvalitetsmodellen - Var är vi? Vart ska vi? Hur gör vi? och Hur blev det? Det betyder att vi kontinuerligt utvärderar våra modeller och metoder och tar inför en ny termin ett omtag med de nya förutsättningar som framkommer i Hur blev det? Detta skapar då underlag för ett nytt kvalitetshjul att arbeta med den kommande terminen.

Hur ska vi dokumentera?

Modeller (exempelvis individuell studieplan och samverkansplattform) – en *skriftlig beskrivning av gången i modellen*.

Metoder (exempelvis kartläggning, validering respektive informationsmöten, uppsökande verksamhet) – i form av *berättelser, exempel och fallbeskrivningar* som kan dokumenteras skriftligt, och/eller som video- eller ljudinspelning.

För att klargöra vad vi menar med berättelser, exempel och fallbeskrivningar tar vi utgångspunkt i Ruhi Tysons resonemang i ”Bildning och praktik klokhet i skola och undervisning” (2019 Natur&Kultur) s 25 - 35. Ska vi göra någon skillnad dem emellan kan man säga att exemplet/berättelsen ofta är en kortare mer direkt beskrivning av en situation medan fallbeskrivningen är mer heltäckande och beskriver omkringliggande faktorer och förutsättningar samt själva processen på ett mer utförligt sätt.

Dokumentation läggs under respektive delprojekt i SharePoint och under det mål (1–4) den tillhör. Vid dokumentation använd worddokument som har ett huvud som innehåller:

SIDHUVUD

Datum:

Delprojekt:

Delmål:

Aktivitet enligt förändringsteorin*:

Modell/Metod:

Uppgiftslämnare:

Slutgiltig version: Ja/Nej

* Aktivitet enligt förändringsteorin menas huvudaktivitet enligt den centrala styrgruppens och ESF:s beslutade förändringsteori. Det är den som VETA kommer att utvärdera.

När ni dokumenterar era metodutvecklingsresultat ”dockar” ni in era metoder (delaktiviteter) till en av huvudaktiviteter i den beslutade centrala förändringsteorin. Ibland kan en metod passa in på flera ställen, välj den som ni anser passa bäst eller ange flera huvudaktiviteter. Ett delprojekts ambition är att jobba med alla huvudaktiviteter. Det är viktigt att ni skriver hela huvudaktivitetens benämning i sidhuvudet vid dokumentation.

Samt innehåller följande rubriker:

- Var är vi?
- Vart ska vi?
- Hur gör vi?
- Hur blev det?

Samma märkning ska följa video-, ljudklipp och berättelser enligt Ruhi.

Tänk på att kvalitetshjulets frågor ska besvaras så att det är möjligt att följa upp frågan "Hur blev det?" Det innebär att de tre inledande frågeställningarna ska beskrivas så utförligt att detta är möjligt. Frågeställningen "Hur gör vi?" kommer till exempel att vara en viktig del i beskrivningarna av modeller och metoder enligt Kirkpatriks modell för att mäta effekter av utbildning, se figur 6 i den här rapporten.

Dokumentationen sparas löpande i SharePoint under den termin den tas fram. Versionshantera genom att lägga till ver. X sist i filnamnet. Detta sätt att dokumentera med grund i kvalitetshjulet bör kunna spegla de förändringar som sker i modeller och metoder under projektets gång.

En värdering görs i slutet av varje termin vilka modeller och metoder som kommande termin:

1. ska utvecklas vidare
2. ska prövas av en annan grupp på skolan
3. ska prövas av ett annat delprojekt
4. är färdigt

Detta ger oss möjlighet att systematiskt pröva våra modeller och metoder – en första erfarenhet, prövad erfarenhet respektive beprövad erfarenhet.

Bilaga 2: Uppföljningssystem FAMN

VETA ADVISOR

Projektet FAMN syftar till att utarbeta, kvalitetssäkra och sprida metoder och modeller för att nyanlända unga 15–24 år i större utsträckning ska kunna fullfölja behörighetsgivande studier på folkhögskola. I förfrågningsunderlaget för upphandling av utvärdering anges att det övergripande syftet och målet med utvärderingen är att säkerställa resultatet för de fyra modellernas effektivitet och kvalitet.

Således är kvalitetsbegreppet centralt och för att säkerställa att de metoder som tas fram visar på förbättringar för deltagare, för folkhögskolorna och på samhällsnivå behöver resultaten följas upp. En del av denna uppföljning görs genom att delprojekten dokumenterar arbetssätt och metoder utifrån följande frågeställningar:

- Var är vi?
- Var ska vi?
- Hur gör vi?
- Hur blev det?

I föreliggande underlag fokuserar vi på den sista frågan ”Hur blev det?”. Vi behöver systematiskt kunna svara på hur det blev i relation till resultatmål i förändringsteorin för att kunna säkerställa att FAMN bidrar till utveckling och förbättring. En sådan uppföljning kräver att resultatmål operationaliseras genom både kvalitativa och kvantitativa indikatorer. Indikatorer ses inte som ett absolut mått på ett resultat från en insats utan som en indikation på utfallen av genomförda insatser. Alltså en indikation på att ert arbete leder till förbättring och är av en god kvalitet.

De indikatorer som presenteras nedan är baserade på vår erfarenhet av likdanande projekt som omfattat målgruppen unga nyanlända men också på hur tradition från folkbildning med omdömen, dialog och goda exempel. Vad gäller de goda exemplen har vi utgått från hur Ruhi Tyson¹⁴, som beskriver hur goda exempel kan beskrivas.

I utvärderingssammanhang pratar vi ofta om datainsamling vilket är ett samlingsbegrepp för att inhämta information som kan ligga till grund för bedömning av indikatorerna. I kolumnen ”Källa” presenteras hur denna datainsamling kan följas upp internt inom respektive delprojekt men också hur VETA följer upp metodutvecklingsarbetet. VETA tar fram en digitalenkät som delprojektledarna kan distribuera till deltagarna via mail eller sms. Delprojekten föreslås att samla in information om indikatorerna genom bland annat respektive folkhögskolas egna uppföljningssystem, dialog med deltagare och kollegial reflektion samt beskrivningar av goda exempel.

Resultat och bidrag till effekter på individnivå			
MÅL	RESULTAT	INDIKATORER	KÄLLA
Deltagande unga nyanlända kvinnor och män har ökad valkompetens, följer sin individuella studieplan och upplever sig inkluderade	Deltagande unga nyanlända kvinnor och män har en individuell studieplan	Kvantitativt: Andelen unga nyanlända kvinnor och män som har en individuell studieplan	Internt: Enkät + det sätt exemplen samlas in på, exempelvis genom samtal med deltagare eller som fokusgrupper.
		Kvalitativt: Exempel på att: • Deltagare upplever att studieplanen innehåller det de behöver • Deltagare upplever att den inledande kartläggningen synliggjorde dennes behov av stöd • Deltagare vet vad målet är med sin utbildning på folkhögskola • Deltagare upplever att de utvecklar sin svenska	Varje folkhögskola följer upp utveckling via olika system. Information från dessa system kan också användas som underlag. Extern: VETA fokusgrupper och/ eller individuella intervjuer, dokumentstudier + resultat från den enkätundersökning som genomförs internt
	Deltagande unga nyanlända kvinnor och män upplever ökad kunskap om möjliga yrkes och studieval	Kvantitativt: Andelen unga nyanlända kvinnor och män som upplever ökad kunskap om möjliga yrkes och studieval	Kvalitativt: Exempel på att: • Deltagare kan relatera sin egen erfarenhet till arbetsmarknadens möjligheter • Deltagare har ökad förståelse för hur arbetsmarknaden fungerar • Deltagare vet vem de ska vända sig till om "icke-skolfrågor"
Deltagande unga nyanlända kvinnor och män upplever att de har ett bättre anpassat stöd		Kvantitativt: Andelen unga nyanlända kvinnor och män som upplever att de har ett bättre anpassat stöd	Internt: Enkät + det sätt exemplen samlas in på, exempelvis genom samtal med deltagare eller som fokusgrupper.
		Kvalitativt: Exempel på att: • Deltagare får den hjälp de behöver av skolan för att klara sina studier • Deltagare är nöjda med skolan	Varje folkhögskola följer upp utveckling via olika system. Information från dessa system kan också användas som underlag. Extern: VETA fokusgrupper och/ eller individuella intervjuer, dokumentstudier + resultat från den enkätundersökning som genomförs internt

Tabellen fortsätter på nästa sida.

Resultat och bidrag till effekter på individnivå			
MÅL	RESULTAT	INDIKATORER	KÄLLA
	Deltagande unga nyanlända kvinnor och män känner tillit och delaktighet i undervisningen	<p>Kvantitativ: Andelen unga nyanlända kvinnor och män som känner tillit och delaktighet i undervisningen</p>	<p>Internt: Enkät + det sätt exemplen samlas in på, exempelvis genom samtal med deltagare eller som fokusgrupper.</p>
		<p>Kvalitativ: Exempel på att:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deltagare upplever att lärare och andra på skolan lyssnar om de har synpunkter • Deltagare upplever att lärarna undervisar så jag förstår • Deltagare upplever att lärarna arbetar med språket i undervisningen oavsett ämne • Deltagare upplever att det är arbetsro på lektionerna • Deltagare upplever att personalen respekterar eleverna och att eleverna respekterar lärarna • Deltagare upplever att personalen på skolan agerar om någon blir illa behandlad • Deltagare vet vem de ska vända mig till om de behöver hjälp i skolan 	<p>Varje folkhögskola följer upp utveckling via olika system. Information från dessa system kan också användas som underlag.</p> <p>Extern: VETA fokusgrupper och/ eller individuella intervjuer, dokumentstudier + resultat från den enkätundersökning som genomförs internt</p>

Resultat och bidrag till effekter på organisationsnivå vad gäller delmål 1 – utvecklad rekrytering			
MÅL	RESULTAT	INDIKATORER	KÄLLA
Deltagande folkhögskolor använder en modell för rekrytering av unga nyanlända kvinnor och män	Deltagande folkhögskolor har utvecklat en samverkansplattform (strategi och överenskommelse för samverkan) med relevanta externa aktörer för rekrytering av unga nyanlända kvinnor och män	<p>Kvantitativa: ökad rekrytering av målgruppen nyanlända kvinnor och män</p> <p>Mer frekventa kontakter med relevanta externa parter</p> <p>Kvalitativa: Folkhögskola finns med (bjuds in och/eller deltar) i nätverksmöten med relevanta externa aktörer</p> <p>Folkhögskola är känd och erkänd hos externa relevanta aktörer</p> <p>Folkhögskola inkluderas i lokala överenskommelser (LÖK, DUA osv)</p>	<p>Internt: Beskrivningar av rekryteringsarbetet och hur strategin har tagits fram. "Hjulet".</p> <p>Redogörelser av kvantitativa indikatorer</p> <p>Extern: Fallstudier – intervjuer (kan finnas behov av att intervjua externa aktörer), dokumentation (hjulen)</p>
	Deltagande folkhögskolor har en strategi för rekrytering av unga nyanlända kvinnor och män	<p>Folkhögskola har god kännedom om vilka aktörer som kan bidra till förbättrat rekryteringsarbete</p> <p>Folkhögskola har en rekryteringstrategi som är förankrad och känd på skolan</p>	
	Deltagande folkhögskolor har en arbetsprocess för hur man rekryterar unga nyanlända kvinnor och män	<p>Enligt Tyson (sid 29): Exempel på meningsfulla och berikande arbetsprocesser, nyckelsammanhang som är rika på innehåll och upplägg, eller beskriver avgörande händelser</p> <p>Tyson sid 42: Relevanta funktioners exempel på något som de uppfattar som ovanligt lyckat enligt ovan</p> <p>Tyson sid 42: Deltagares exempel på något som varit för dem ovanligt meningsfullt och inkluderande, som kan ha relevans även för andra</p>	<p>Internt: Ex: Lärarlagsmöten, Intervjuer med relevanta funktioner Intervjuer med deltagare Samt de källor som används på deltagarnivå, enkät, dialog och information från egna system.</p> <p>Extern: Ex. fokusgrupper, semistrukturerade intervjuer, observation, dokumentstudier, källor som används på individnivå, intern sammanställning av data, samt lärseminarier</p>

Resultat och bidrag till effekter på organisationsnivå vad gäller delmål 2 – utvecklad inkluderande pedagogik			
MÅL	RESULTAT	INDIKATORER	KÄLLA
Deltagande folkhögskolor använder en modell för inkludering i behörighetsgivande studier på jämlika villkor för unga nyanlända kvinnor och män	Deltagande folkhögskolor har utvecklat arbetsprocesser för att skapa och följa upp individuella studieplaner tillsammans med deltagande nyanlända unga kvinnor och män och aktuell lärare	Enligt Tyson (sid 29): Exempel på meningsfulla och berikande arbetsprocesser, nyckelsammanhang som är rika på innehåll och upplägg, eller beskriver avgörande händelser Tyson sid 42: Relevanta funktioners exempel på något som de uppfattar som ovanligt lyckat enligt ovan Tyson sid 42: Deltagares exempel på något som varit för dem ovanligt meningsfullt behovsanpassat och inkluderande som kan ha relevans även för andra	Internt: Ex: Lärarlagsmöten, Intervjuer med relevanta funktioner Intervjuer med deltagare Samt de källor som används på deltagarnivå, enkät, dialog och information från egna system. Externt: Ex. fokusgrupper, semi-strukturerade intervjuer, observation, de källor som används på individnivå, intern sammanställning av data, samt lärseminarier
	Deltagande folkhögskolor har utvecklat former för kollegialt lärande	Enligt Tyson (sid 29): Exempel på meningsfulla och berikande former för kollegialt lärande, nyckelsammanhang som är rika på innehåll och upplägg, eller beskriver avgörande händelser Tyson sid 42: Relevanta funktioners exempel på något som de uppfattar som ovanligt lyckat Tyson sid 42: Deltagares exempel på något som varit för dem ovanligt meningsfullt som kan ha relevans även för andra	Internt: Ex: Lärarlagsmöten, Intervjuer med relevanta funktioner Intervjuer med deltagare Samt de källor som används på deltagarnivå, enkät, dialog och information från egna system. Externt: Ex. fokusgrupper, semi-strukturerade intervjuer, observation, de källor som används på individnivå, intern sammanställning av data, samt lärseminarier
	Deltagande folkhögskolor har utvecklat/förstärkt pedagogiska metoder anpassat till unga nyanlända kvinnor och mäns olika behov och förutsättning och möjlighet till delaktighet	Nycklexempel (Tyson, sid 29) med ovanligt rika undervisningsinnehåll och upplägg. Exempel som beskriver kritiska händelser i klassrummet, det vill säga avgörande i någon mening. Det handlar om konflikter och/eller kommunikation. De ska vara utförliga, rika och insiktsgivande så att det blir förebildliga. Tyson, sid 42: Relevanta funktioners exempel på något som de uppfattar som ovanligt lyckat när det gäller att möta deltagarens behov och förutsättningar för delaktighet, eller där det bidragit till ovanligt rik förståelse för deltagaren. Tyson, sid 42: Deltagares exempel på något som varit för dem ovanligt meningsfulla och bildande behovsanpassat och inkluderande som kan ha relevans även för andra	Internt: Ex: Lärarlagsmöten, Intervjuer med relevanta funktioner Intervjuer med deltagare Samt de källor som används på deltagarnivå, enkät, dialog och information från egna system. Externt: Ex. fokusgrupper, semi-strukturerade intervjuer, observation, de källor som används på individnivå, intern sammanställning av data, samt lärseminarier

Resultat och bidrag till effekter på organisationsnivå vad gäller delmål 3 – utvecklad etablering på arbetsmarknaden			
MÅL	RESULTAT	INDIKATORER	KÄLLA
Deltagande folkhögskolor använder en modell som stärker unga nyanlända kvinnor och mäns etablering till vidare studier eller på arbetsmarknaden	Deltagande folkhögskolor har utvecklat en samverkansplattform med relevanta externa aktörer för etablering till studier och arbetsmarknad för unga nyanlända kvinnor och män	<p>Kvantitativa: Andel deltagare som går vidare till arbete och studier</p> <p>Mer frekventa kontakter med relevanta externa parter</p> <p>Kvalitativt: Folkhögskolor har etablerat olika spår (bristyrkesspår – särskilt de som ansökt om dispens)</p> <p>Kvalitativa: Folkhögskolor finns med (bjuds in och/eller deltar) i nätverksmöten med relevanta externa aktörer</p> <p>Folkhögskolor är kända och erkända hos externa relevanta aktörer</p>	<p>Internt: Beskrivningar av rekryteringsarbetet och hur strategin har tagits fram. "Hjulet".</p> <p>Redogörelser av kvantitativa indikatorer</p> <p>Extern: Fallstudier – intervjuer (kan finnas behov av att intervjua externa aktörer), dokumentation (hjulen)</p>
	Deltagande folkhögskolor har utvecklat studieformer med praktikinslag och/eller yrkesinriktade kurser	<p>Nycklexempel (Tyson, sid 29) med ovanligt rika undervisningsinnehåll och upplägg. Exempel som beskriver kritiska händelser i klassrummet, det vill säga avgörande i någon mening. Det handlar om konflikter och/eller kommunikation. De ska vara utförliga, rika och insiktsgivande så att det blir förebildliga.</p> <p>Tyson, sid 42: Relevanta funktioners exempel på något som de uppfattar som ovanligt lyckat när det gäller att möta deltagarens behov och förutsättningar, eller där det bidragit till ovanligt rik förståelse för deltagaren.</p> <p>Tyson, sid 42: Deltagares exempel på något som varit för dem ovanligt meningsfulla och bildande som kan ha relevans även för andra</p>	<p>Internt: Ex: Lärarlagsmöten, Intervjuer med relevanta funktioner Intervjuer med deltagare Samt de källor som används på deltagarnivå, enkät, dialog och information från egna system.</p> <p>Extern: Ex. fokusgrupper, semi-strukturerade intervjuer, observation, de källor som används på individnivå, intern sammanställning av data, samt lärseminarier</p>
	Deltagande folkhögskolor har utvecklat SYV anpassat till unga nyanlända kvinnor och mäns behov	<p>Enligt Tyson, sid 29: Exempel på meningsfulla och berikande arbetsprocesser, nyckelsammanhang som är rika på innehåll och upplägg, eller beskriver avgörande händelser</p> <p>Tyson, sid 42: Relevanta funktioners exempel på något som de uppfattar som ovanligt lyckat enligt ovan</p> <p>Tyson, sid 42: Deltagares exempel på något som varit för dem ovanligt meningsfullt behovsanpassat och inkluderande som kan ha relevans även för andra</p>	<p>Internt: Ex: Lärarlagsmöten, Intervjuer med relevanta funktioner Intervjuer med deltagare Samt de källor som används på deltagarnivå, enkät, dialog och information från egna system.</p> <p>Extern: Ex. fokusgrupper, semi-strukturerade intervjuer, observation, de källor som används på individnivå, intern sammanställning av data, samt lärseminarier</p>

Resultat och bidrag till effekter på strategisk nivå – folkhögskolor – delmål 4			
MÅL	RESULTAT	INDIKATORER	KÄLLA
Alla folkhögskolor som arbetar med unga nyanlända använder de kvalitetssäkrade modellerna	Rektorer/skolstyrelse/huvudmän för fhs i små och medelstora kommuner skapar förutsättningar och utrymme för användning av modellerna	Organiserar så att modeller kan tillämpas Riktlinjer och rekommendationer Spridningsarbete	Internt: projektledningens underlag/dokumentation Externt: Intervjuer och dokumentstudier

Resultat och bidrag till effekter på strategisk nivå – folkbildningsrådet			
MÅL	RESULTAT	INDIKATORER	KÄLLA
Folkbildningsrådet tar beslut om åtgärder för långsiktig användning av modellerna och ger riktning och stöd för långsiktig användning av modellerna	Projektets styrgrupp har förslag till åtgärder för långsiktig användning av modellerna	Implementeringsplan Finansiering – riktade anslag från Folkbildningsrådet Riktlinjer och rekommendationer Spridningsarbete	Internt: Mötesprotokoll och beslutsunderlag Externt: Intervjuer och dokumentstudier

Rapporten beskriver ESF-projektet FAMN (*Folkhögskola som arena för metodutveckling med nyanlända*) ägt av Folkbildningsrådet och genomfört 2019–2021 tillsammans med Eslövs, Dalslands, Hagabergs, Marieborgs och Strömbäcks folkhögskolor.

Projektet har tagit fram cirka 100 metoder och berättelser och engagerat ett 30-tal lärare och 222 deltagare. Arbetet har också lett till en modell för metodutveckling som kan användas även för andra målgrupper än unga nyanlända. Modellen utgår från en förändringsteori, kollegialt lärande och dokumentation i form av kvalitetshjul samt med berättelser.

Förutom denna rapport finns en metodbok *Utrikesfödda på folkhögskola – metoder och berättelser* samt en utvärdering av VETA Advisor AB. Rapporten och metodboken finns i tryckt version och beställs genom info@folkbildningsradet.se. I övrigt hänvisas till folkbildningsradet.se och esf.se

”Deltagarna utvecklades genom projektet. Det gick att se en tydlig progression för deltagarna under projektiden och en ökad studiemedvetenhet.”

”Framförallt visar projektet på tydliga verksamhets-effekter i form av ökad kvalitet och måluppfyllelse för organisationerna.”

NIGA HAMASOR, PROJEKTETS UTVÄRDERARE